

ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

โดย

นางสาวดารารัตน์ คนกล้า

ภาคินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560

ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

โดย

นางสาวดารารัตน์ คนกล้า

ภาคินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560

THE LINKAGE BETWEEN ATTITUDE BEHAVIOR AND
ECONOMIC STATUS OF THAI FARMER: CASE STUDY OF
SAMRONG SUB-DISTRICR, NONTHAI DISTRICT,
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

By

Ms. Dararat Konlum

A Research Paper Submitted In Partial Fulfillment Of
The Requirements For The Degree Of Bachelor Of Arts
Program in Philosophy, Politics and Economics
College of Interdisciplinary Studies
Thammasat University
Academic Year 2017

หัวข้อภาคินิพนธ์	ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวดารารัตน์ คนกล้า
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาภาคินิพนธ์	อ. อรณิชา เมียงบัว
กรรมการสอบภาคินิพนธ์	อ. ดร. ณัฐพล แสงอรุณ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษานิยามคำว่า “ฐานะทางเศรษฐกิจ” ว่าประกอบด้วยรายได้ที่ได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี และหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอนนไทย ขั้นตอนการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประเภทเลือกตอบ สอบถามเกษตรกรจำนวน 305 คน และการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก สุ่มสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถาม โดยคำถามที่ใช้วัดทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม ด้านการทำงาน ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรในทุกระดับรายได้หรือหนี้สินมีทัศนคติในด้านต่างๆในระดับดีถึงดีมาก โดยเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเดียวกับเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำ ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับที่มีหนี้สินสูง อย่างไรก็ตามแม้ว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้หรือหนี้สินจะมีทัศนคติในด้านต่างๆในระดับดีถึงดีมาก แต่ก็ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามทัศนคตินั้นๆของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีปัจจัยขัดขวางต่างๆซึ่งลดทอนการมีพฤติกรรมที่ดี เช่น การมี

ภาระหน้าที่ที่ต้องดูแลคนในบ้านที่เจ็บป่วย ทำให้ไม่มีเวลาเข้าแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม เป็นต้น

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา เช่น ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเกี่ยวกับการหาอาชีพเสริมให้เกษตรกร ในช่วงหลังจากการทำเกษตรกรรม หรือช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อเป็นการหาช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อายุมาก รวมทั้งภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจริงจังกับองค์ประกอบต่างๆที่จะนำไปสู่การเพิ่มระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในระยะยาวอื่นๆ เช่น การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การจัดอบรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่าย เป็นต้น

คำสำคัญ: ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร, ทักษะคติและพฤติกรรม, เกษตรกรไทย

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามความคาดหวังของผู้วิจัย เนื่องด้วยผู้มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนทุกท่าน

ขอขอบคุณอาจารย์ อรณิชา เมียงบัว อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ฉบับนี้ ที่ให้คำแนะนำในทุกกระบวนการของการทำภาคนิพนธ์ด้วยความละเอียด ใส่ใจ และเข้าใจผู้ทำวิจัยในทุกๆ ขั้นตอน คอยชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งให้คำแนะนำในการจัดทำรูปเล่มที่เหมาะสม

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร. ณัฐพล แสงอรุณ กรรมการสอบภาคนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อจัดทำภาคนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเกษตรกรในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่สละเวลามาตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ และขอขอบคุณพี่เจ้าหน้าที่ประจำเกษตรอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูลประกอบในภาคนิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆในกลุ่ม รวมทั้งเพื่อนร่วมเรียนวิชาภาคนิพนธ์ 2 ทุกคนที่คอยถามไถ่ แลกเปลี่ยนปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำภาคนิพนธ์ และขอขอบคุณเอิร์ธ ที่คอยช่วยเหลือธุระต่างๆ คอยรับฟัง และเป็นกำลังใจสำคัญในทุกๆช่วงของการทำภาคนิพนธ์

ท้ายที่สุดเหนือสิ่งอื่นใด ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัว ที่คอยสนับสนุน เป็นกำลังใจ เข้าใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของลูกคนนี้อย่างเต็มที่ โดยหากภาคนิพนธ์ฉบับนี้เป็นประโยชน์ ต่อแวดวงวิชาอยู่บ้าง ผู้วิจัยขอยกคำชื่นชมทั้งหมดให้กับบุคคลเหล่านี้

ดาร์รัตน์ คนกล้า

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(ก)
กิตติกรรมประกาศ.....	(ค)
สารบัญตาราง.....	(ช)
สารบัญภาพประกอบ.....	(ณ)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 นิยามศัพท์.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจ.....	5
2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรายได้.....	5
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนี้สิน.....	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์.....	7
2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ.....	7
2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	10
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13

3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	17
3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	17
3.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	19
3.3 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	19
3.3.1 ประชากร.....	19
3.3.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ.....	19
3.3.3 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ.....	20
3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	20
3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	22
3.4.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
4. ข้อมูลทั่วไปของตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.....	24
4.1 สภาพทั่วไป.....	24
4.1.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลสำโรง	
อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.....	24
4.1.2 ข้อมูลทางภูมิศาสตร์.....	24
4.2 สภาพทางสังคม.....	25
4.2.1 จำนวนประชากร.....	25
4.2.2 สถาบันการศึกษา.....	26
4.2.3 สถาบันและองค์กรศาสนา.....	27
4.2.4 สาธารณสุข.....	28
4.2.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน.....	28
4.2.6 โครงสร้างพื้นฐาน.....	28
4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ.....	28
4.3.1 การประกอบอาชีพ.....	28

4.3.2 หน่วยธุรกิจ.....	29
4.3.3 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน.....	29
4.3.4 รายได้ของประชาชนในพื้นที่.....	30
5. ผลการศึกษา.....	32
5.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	32
5.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	32
5.1.2 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติ.....	36
5.1.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรม.....	57
5.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ.....	79
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	87
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	88
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	91
6.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	91
6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	92
รายการอ้างอิง	93
ภาคผนวก.....	97
ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	98
ประวัติการศึกษา.....	102

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	รายละเอียดของผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาค (GRP) ในช่วงปี2557-2558.....	1
4.1	จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน.....	26
4.2	ระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่.....	27
4.3	การประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่.....	28
4.4	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของประชาชนแต่ละหมู่บ้าน ปี2560	30
5.1	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	32
5.2	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	33
5.3	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	33
5.4	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลา ในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม	34
5.5	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ ที่ได้จากการทำเกษตรกรรม	34
5.6	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนหนี้สิน ที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม	35
5.7	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม	37
5.8	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการทำงาน.....	40
5.9	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม.....	43
5.10	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน	46
5.11	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม.....	49
5.12	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการใช้เวลาว่าง	52
5.13	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน.....	55
5.14	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม	58
5.15	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการทำงาน.....	61
5.16	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม	64
5.17	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ...	67
5.18	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม	70
5.19	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการใช้เวลาว่าง.....	73

5.20	ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน	76
------	--	----

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
3.1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	19
4.1	ขอบเขตของพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.....	25
5.1	สรุปผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	79

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ฐานะทางเศรษฐกิจ” โดยทั่วไปสามารถวัดได้จากระดับรายได้ที่บุคคลได้รับ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิ่งที่สะท้อนความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลในหลายมิติ เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการบริโภค และด้านความเป็นอยู่ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศดีขึ้นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของรัฐ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมรายภาคในปี 1,327,918 ล้านบาท หรือมีส่วนประมาณร้อยละ 9.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) และจากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว(GRP)ต่ำที่สุด และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศเกือบ 3 เท่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

ตารางที่ 1.1 รายละเอียดของผลิตภัณฑ์รายภาค (GRP) ในช่วงปี 2557-2558

ภาค	GPR per capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	
	2557	2558	2557	2558
ตะวันออกเฉียงเหนือ	69,850	70,906	-4.2	1.5
เหนือ	95,461	90,385	-1.1	-2.5
ใต้	125,357	130,987	-3.0	4.5
ตะวันออก	436,170	432,712	2.2	-0.8
ตะวันตก	130,889	135,262	2.0	3.3
กลาง	243,270	251,392	-5.6	3.3
กทม. และปริมณฑล	391,547	410,617	4.7	4.9
เฉลี่ยทั้งประเทศ	197,062	203,356	1.8	3.2

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาคเกษตรกรรมซึ่งได้ชื่อว่ามีคุณภาพพันกับวิถีชีวิตของคนไทยและเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นับเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยสัดส่วนแรงงานภาคเกษตรกรรมในปี 2558 คิดเป็นร้อยละ 46.89 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศพบว่ามีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 8 . ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ 90 ของของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ทั้งหมด (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) เมื่อพิจารณาสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของภาคเกษตรกรรม กับสัดส่วนของแรงงานจะเห็นได้ว่า แรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวน้อยกว่าแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งจากการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำนี้เอง นอกจากนี้ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ประมาณ 66% ยังคงพึ่งเงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนต่างๆ (สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศไทย, 2558) โดยหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรอยู่ที่ 122,695 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร, 2560) ทำให้แรงงานในภาคเกษตรประสบปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าภาคการผลิตอื่นๆ

จากความพยายามเข้าใจปัญหา รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร งานวิจัยทั้งที่ศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพจึงมุ่งศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว โดยเน้นวิเคราะห์ไปที่ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาการกระจายรายได้ ขนาดการถือครองที่ดิน เป็นต้น โดยไม่ได้เน้นศึกษาเกี่ยวกับความคิด ทักษะคนติ หรือพฤติกรรมของเกษตรกร ซึ่งอาจมีความเชื่อมโยงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรแต่ละบุคคล รวมทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจำนวนหนึ่งมักให้คำอธิบายถึงเกษตรกรที่ประสบปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจว่า เกิดจากการมีทัศนคติหรือลักษณะนิสัยที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตน ซึ่งผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่าในพื้นที่อื่นๆซึ่งไม่ใช่พื้นที่ที่เคยมีผู้ศึกษาในประเด็นนี้มาก่อน จะมีความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจในลักษณะเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย เป็นพื้นที่เล็กๆพื้นที่หนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงที่ระบุในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2556-2560) พบว่า พื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ประสบปัญหาในด้านเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพเพียง 1 อาชีพ และประชากรมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนไม่มีอาชีพเสริมหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ขาดเงินทุนและความรู้ในการ

ประกอบอาชีพ ประชาชนในครัวเรือนส่วนใหญ่ติดบุหรี่และสุรา รวมทั้งมีประชาชนว่างงานหลัง ฤดูกาลเก็บเกี่ยวเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรงมีการระบุเรื่องการแก้ไข ปัญหาความยากจนเข้าเป็นหนึ่งใน ยุทธศาสตร์เสริมสร้างความสามารถทางเศรษฐกิจและบรรเทา ปัญหาความยากจน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมีรายได้ เพิ่มขึ้น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2556-2560, 2556)

จากความสนใจในประเด็นที่กล่าวไปในข้างต้นทำห้หมัดนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษา ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงความเชื่อมโยงระหว่าง 3 องค์ประกอบดังกล่าว และเป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรใน พื้นที่ดังกล่าว รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆของการเริ่มศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจอย่างจริงจังในพื้นที่อื่นๆเพิ่มมากขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดแล้วอาจทำให้ความเข้าใจ เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามที่จะหาทางแก้ไขเพื่อย กระดับฐานะทางเศรษฐกิจมาโดยตลอดเปลี่ยนแปลงไป

1.2 คำถามวิจัย

ทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนน ไทย จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อมโยงกันหรือไม่ อย่างไร และมีรูปแบบความเชื่อมโยงอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของ เกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

1.3.2 เพื่อหาแนวทางในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ และปริมาณหนี้สินที่มีอยู่ในปีที่จัดเก็บข้อมูล

1.4.2 หนี้สิน หมายถึง เงินที่กู้ยืมมาใช้ในการลงทุนทางการเกษตรและนอกเหนือจากการเกษตรทั้งหมดที่เกษตรกรรายนั้นๆมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบโดยการจ่ายเงินคืนเป็นประจำ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

1.5.2 เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา” ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิด เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยที่ศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยที่ศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจ
 - 2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรายได้
 - 2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนี้สิน
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์
 - 2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
 - 2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจ

ระดับรายได้และหนี้สินเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลหนึ่งในสังคม จากการที่ประเด็นของ “ฐานะทางเศรษฐกิจ” ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั้งจากนักวิชาการและนักวิจัยในแขนงต่างๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของบุคคล อย่างไรก็ตามการนิยามคำว่าฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่ได้มีการนิยามถึงคำๆนี้อย่างชัดเจน การนิยามฐานะทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงพิจารณาจากระดับรายได้และหนี้สินของบุคคลเป็นหลัก

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรายได้

“รายได้” เป็นสิ่งที่สะท้อนฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลได้อย่างชัดเจนที่สุด มีผู้ให้คำนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับรายได้ไว้มากมาย ดังเช่น

“รายได้ หมายถึง กระแสรับของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ (ก่อนหักค่าใช้จ่าย) ในรอบระยะเวลาบัญชีซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรมตามปกติของกิจการ เมื่อกระแสรับนั้นส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ” (มาตรฐานการบัญชี, 2555: 7)

รายได้ หมายถึง “ผลตอบแทนที่กิจการได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการตามปกติของกิจการรวมทั้ง ผลตอบแทนอื่นๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ” (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์: ออนไลน์)

รายได้ คือ “เงินสดที่บุคคลได้รับมาโดยอาจมาจากหลายทาง เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส ค่าคอมมิชชั่น เงินปันผล ดอกเบี้ยรับ เงินรับค่ากรรมธรรม์ประกันชีวิต เงินบำเหน็จบำนาญกองทุนเลี้ยงชีพ และเงินค่าประกันสังคม ตลอดจนเงินที่รับอื่นๆ เช่น การขายทรัพย์สิน เงินรางวัลตอบแทนต่างๆ เป็นต้น” (สุขใจ น้ำผุด, 2543: 23)

โดยสรุปแล้ว รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนที่บุคคลได้รับจากการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การค้าขายและเปลี่ยน เป็นต้น

รายได้ของบุคคลมีแหล่งที่มาหลากหลาย ดังสรุปได้ดังนี้

- 1) เงินเดือนหรือค่าจ้าง
- 2) โบนัสหรือค่านายหน้า
- 3) รายได้จากการทำงานธุรกิจส่วนตัว
- 4) เงินบำเหน็จบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- 5) รายได้จากประกันสังคม ประกันชีวิต
- 6) รายได้จากการลงทุน (ดอกเบี้ย, เงินปันผล, ค่าเช่า, รายได้จากการขายสินทรัพย์ลงทุน)
- 7) รายได้อื่นๆ เช่น รายได้จากของขวัญ รายได้จากภาษีรับคืน (ศิรินุช อินละคร, 2548: 16-17)

รายได้สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) Active income เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของบุคคล หากไม่ทำงานก็จะเกิดรายได้ประเภทนี้
- 2) Passive income เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นแม้บุคคลจะไม่ได้ทำงาน เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำเงินประเภทที่เป็น Active income หรือเงินที่ได้จากการทำงานไปลงทุนต่อในรูปแบบต่างๆ อาจเป็นการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ การลงทุนหุ้น เป็นต้น (David S. De Jong, 2003: 35-37)

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนี้สิน

“หนี้สิน” เป็นปัจจัยหนึ่งที่จัดรั้งระดับฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล มีผู้ให้คำนิยามและแนวคิดเกี่ยวกับรายได้ไว้มากมาย ดังเช่น

“หนี้สิน หมายถึง ความผูกพันทางกฎหมายระหว่างบุคคลเดียวหรือหลายคน . . . โดยให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้ทำการ หรืองดเว้นการทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง. . .” (ชัยยุทธ วัชรานนท์, 2546: 93)

หนี้สิน หมายถึง “จำนวนเงินที่บุคคลกู้ยืมมาและมีภาระผูกพันที่ต้องชำระเงินคืนในอนาคต ได้แก่ หนี้สินจากการซื้อสินค้าและบริการ หนี้สินจากบัตรเครดิต รวมทั้งการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน หรือคนรู้จัก” (ศิรินุช อินละคร, 2548: 13)

หนี้สิน หมายถึง “ภาระผูกพันในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ในอดีต. . .” (เสาวณีย์ ณ นคร, 2557: 29 อ้างจาก สุพิชญ์ชญา เหล่าธรรมทัศน์, 2551: 1)

โดยสรุปแล้ว หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลหนึ่งกู้ยืมบุคคลอื่นในอดีต และบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องชดใช้หนี้จำนวนนี้คืนแก่ผู้ที่ยืม

หนี้สินสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. หนี้สินระยะสั้น (Current liabilities) เป็นหนี้สินที่มีภาระผูกพันต้องชำระคืนภายใน 1 ปีนับจากวันที่ในงบดุล เช่น หนี้ค้างชำระบิลต่างๆ ค่าภาษี เป็นต้น
2. หนี้สินระยะยาว (Long-term liabilities) เป็นหนี้สินที่มีภาระผูกพันต้องชำระคืนในเวลาเกิน 1 ปี นับจากวันที่ในงบดุล เช่น หนี้ผ่อนชำระค่างวดรถยนต์ ค่าบ้าน เป็นต้น (ศิรินุช อินละคร, 2548: 13)

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการแสดงออกพฤติกรรมของมนุษย์ กล่าวคือเป็นสิ่งที่กำหนดว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกต่างๆอย่างไร คำว่า “ทัศนคติ” ได้มีผู้ให้นิยามไว้มากมาย ดังเช่น

ทัศนคติ (Attitudes) หมายถึง “ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่ง หนึ่ง และมีแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งทัศนคตินั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเรียนรู้หรือได้จากการใช้ประสบการณ์ในอดีต” (ชุตินันท์ จีระวงค์, ดนุพล หุ่นโสภณ, 2558: 71, อ้างจาก Gibson, 2000)

“...ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล. . .” (ราตรี พัฒนรังสรรค์, 2544: 49)

“ทัศนคติหมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถาบัน สถานการณ์ และข้อเสนอใดๆในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกัน” (ณชพัณน์ อัครวิชช์นันท์, 2554, อ้างจาก Mun, 1971: 77)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง สิ่งที่เป็นผลจากการประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมต่อสิ่งเร้าของมนุษย์ อย่างไรก็ตามทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อบุคคลได้ประสบพบเจอกับข้อมูล หรือเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ทัศนคติจึงไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว

ทัศนคติประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (The Cognitive Component) เป็นส่วนที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งที่คุณเองชอบและไม่ชอบ

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นบวกหรือลบก็ได้

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The Behavior Component) ผลจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด และองค์ประกอบด้านความรู้สึกจะแสดงออกผ่านพฤติกรรมของบุคคลในลักษณะต่างๆ (นงรัก บุญเสรีฐ, 2554 อ้างจาก Zimbardo and Ebbesson, 1970)

ลักษณะสำคัญของทัศนคติ มีดังนี้

1) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ และสิ่งเร้าต่างๆรอบตัวบุคคล

2) ทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

3) มีลักษณะเป็นพฤติกรรมปกปิด กล่าวคือ หากทัศนคติดังกล่าวไม่ถูกแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ก็จะไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติอย่างไร

4) ทัศนคติเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่กำหนดทิศทางพฤติกรรม อย่างไรก็ตามยังมีองค์ประกอบอื่นๆที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลด้วย เช่น บรรทัดฐาน วัฒนธรรม ของสังคม เป็นต้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541: 35)

ประเภทของทัศนคติสามารถจัดแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ความเชื่อ (Beliefs) คือ สิ่งที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะโอนเอียง เป็นข้อเท็จจริงและเป็นสิ่งที่มีเหตุผลรองรับเสมอ

2) ความคิดเห็น (Opinions) คือ สิ่งที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่แน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อพบประสบการณ์หรือข้อมูลใหม่ๆ

3) ความรู้สึก (Feelings) คือ สิ่งที่มีพื้นฐานมาจากอารมณ์โดยธรรมชาติของมนุษย์

4) ความโอนเอียง (Incilnation) คือ รูปแบบบางส่วนของทัศนคติ ที่จะปรากฏเมื่อบุคคลตกอยู่ในสภาวะที่ตัดสินใจไม่ได้

5) ความมีอคติ (Bias) คือ ความเชื่อทางจิตใจที่ทำให้เกิดอคติหรือความเสียหายในทางตรงข้ามกับข้อเท็จจริง (ภัทรภร เฉลยจรรยา, 2558: 14, อ้างจาก ศุภร เสรีรัตน์, 2544: 173-175)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของมนุษย์เกิดขึ้นได้ใน 3 ระดับ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงความคิด การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลจากได้รับข้อมูลใหม่ๆทั้งทางตรง และทางอ้อม การได้รับข้อมูลทางตรง เช่น การเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ และการได้รับข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ การได้รับข้อมูลทางอ้อม เช่น การได้รับข้อมูลผ่านการบอกเล่าจากบุคคลอื่น เป็นต้น

2) การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลมาจากการได้พบเจอกับประสบการณ์ใหม่ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นประสบการณ์ด้านบวก และประสบการณ์ด้านลบ

3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปในทางบวกหรือลบก็ได้ “. . . ถ้าความคิดความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งสิ้น” (ดวงฤดี กิตติจารุคุลย์, 2557: 7, อ้างจาก จุมพล รอดคำดี)

ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงแบบไปทางเดียวกัน (Congruent change) เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลในทิศทางเดิมแต่มีระดับที่เข้มข้นขึ้น กล่าวคือ หากบุคคลมีลักษณะของทัศนคติเป็นบวกหรือเป็นลบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอยู่แล้ว และมีทัศนคติที่เป็นบวก หรือลบเพิ่มกับเรื่องนั้นเพิ่มมากขึ้นอีก

2) การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (Incongruent change) เป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลคนละทางกับทัศนคติเดิม กล่าวคือ เดิมบุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นบวก ต่อมาทัศนคติในเรื่องดังกล่าวกลับเป็นลบ หรือหากเดิมมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นลบ ต่อมากลับมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าวกลับเป็นบวก (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541: 35)

แม้ทัศนคติส่วนบุคคลจะมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การดำรงชีวิตของมนุษย์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆในสังคม ทำให้ทัศนคติทางสังคมกลายมาเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้วย กล่าวคือ “สังคมจะมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติกันเป็นลักษณะของปทัสฐานของสังคม ซึ่งสังคมยึดถือ และมีการลอกเลียนแบบซึ่งกันและกัน และพฤติกรรมเช่นนี้จะทำให้สมาชิกในสังคมมีความรู้สึกสบายใจและเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น” (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541: 39) จึงอาจกล่าวได้ว่าทัศนคติทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านรูปแบบของการเมือง วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อของสังคมนั้นๆ

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติที่ได้เสนอไปในข้างต้น จะเห็นได้ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่แยกขาดออกจากพฤติกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม โดยคำว่า “พฤติกรรม” ได้มีผู้ให้นิยามเอาไว้มากมาย ดังเช่น

พฤติกรรม หมายถึง “การกระทำซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก นึกคิดความต้องการของจิตใจที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือทางอ้อม” (ลักขณา สิริวัฒน์, 2549)

พฤติกรรม คือ “สิ่งที่ทำให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์การแสดงออกและวัตถุประสงค์ในการแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่สามารถอ้างอิงได้กับรูปแบบวัฒนธรรมและบรรทัดฐานของสังคมนั้นๆ” (Wilma Guez, John Allen, 2000)

จากนิยามของพฤติกรรมที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่าพฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกของมนุษย์เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ หรือรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือการแสดงออกของพฤติกรรมต่างๆก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากบุคคลมีความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป

กระบวนการในการแสดงพฤติกรรมมนุษย์มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่

- 1) มีเป้าหมายหรือความต้องการ (Goal) เป็นสิ่งที่กำหนดการแสดงออกเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์
- 2) มีความพร้อม (Readiness) เป็นระดับความสามารถที่เตรียมตัวเพื่อแสดงออกทางพฤติกรรม เพื่อสนองต่อความต้องการของตน
- 3) สถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือโอกาสในการแสดงพฤติกรรม
- 4) การตีความ (Interpretation) เป็นการพิจารณาเพื่อหาวิธีตอบสนองความต้องการ
- 5) การตอบสนอง (Response) การแสดงออกถึงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการตามที่พิจารณาตัดสินใจไว้
- 6) ผลที่เกิดขึ้น (Consequence) พฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งอาจเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังหรือไม่ก็ได้
- 7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to thwarting) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในกรณีที่ผลที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับเป้าหมายหรือความต้องการที่วางไว้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีปฏิกริยาต่อความผิดหวังนี้แตกต่างกัน บางคนกลับไปในขั้นตีความ เพื่อหาวิธีในการตอบสนองเป้าหมายของตนใหม่ แต่บางคนก็ยอมรับในผลที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลที่ไม่ได้ตอบสนองต่อเป้าหมายหรือความต้องการเลย โดยที่ไม่มีการกลับไปตีความใหม่ (เรียม ศรีทอง, 2542: 5-6, อ้างจาก Cronbach, 1963: 68-70)

พฤติกรรมของมนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน 3 ส่วน ดังนี้

- 1) ความรู้สึก (Affection) ความรู้สึกของมนุษย์เป็นผลมาจาก 2 ปัจจัย คือ สัมผัส (Sensation) และ อารมณ์ (Emotion) สัมผัสเป็นความรู้สึกที่มาจากปฏิกิริยาของร่างกายจากการ

ทำงานของอวัยวะสัมผัส ในขณะที่อารมณ์เป็นความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของบุคคลต่อสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และอาจมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมต่อไปด้วย

2) การกระทำ (Behavior/Action) จำแนกเป็นการกระทำเชิงบวก ซึ่งก่อให้เกิดดีต่อทั้งผู้แสดงออกพฤติกรรมและคนรอบข้าง และการกระทำเชิงลบ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์และส่งผลเสียต่อทั้งผู้แสดงออกพฤติกรรมและคนรอบข้าง

3) ความคิด (Cognition) มีความหมายครอบคลุมทั้งความเข้าใจ ความเชื่อ และการรับรู้ที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนย่อยๆ เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานในกระบวนการคิดของบุคคลนั้น (สุภัททา พิณทะแพทย์ และคณะ, 2545)

สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถจัดแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1) ลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์แต่ละคน โดยหมายรวมถึงสิ่งต่อไปนี้คือ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และบุคลิกภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2) สิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์ อาจจัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และสถานการณ์ กล่าวคือ สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมและความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม เป็นอะไรก็ได้ที่เกิดขึ้นรอบตัวบุคคล เช่น เสียงปืน เสียงแตรรถ กลิ่นของอาหาร เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมที่เกิดขึ้น สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมเหล่านี้มีระดับความเข้มข้นที่แตกต่างกันตามแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น เสียงปืนที่ดังขึ้นซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมทำให้บุคคลสะดุ้งตกใจ แต่การสะดุ้งตกใจของบุคคลหนึ่ง กับบุคคลอื่นๆ ก็ย่อมมีระดับอาการของการสะดุ้งตกใจที่แตกต่างกัน (ซูด้า จิตพิทักษ์, 2525: 59-73, อ้างจาก ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, 2518) เช่นเดียวกับ เรียม สีทอง (2542: 32) ที่เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยทางชีววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา และปัจจัยทางจริยธรรม โดยปัจจัยทางชีววิทยาคือ องค์ประกอบต่างๆ ในร่างกายที่อาจส่งผลต่อการคิดและการแสดงออกของพฤติกรรมมนุษย์ เช่น ระบบประสาท เซลล์ประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ พันธุกรรม หรือระบบชีวเคมีต่างๆ ในร่างกาย เป็นต้น ซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางสังคมวิทยา เช่น ระบบโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางด้านจริยธรรม เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งมาจากปัจจัยทางสังคมอีกทอดหนึ่ง

ในทางเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการแสดงออกทางพฤติกรรมคือ ทฤษฎีของสำนักคิดเศรษฐศาสตร์สถาบัน (Institutional economic) ซึ่งเป็นเศรษฐศาสตร์กระแสรอง ให้ความสำคัญกับ

สิ่งที่เรียกว่า “สถาบัน” โดยมองว่า สถาบัน หมายถึง กฎ ระเบียบ หรือรูปแบบที่ใช้ในการกระตุ้นหรือจำกัดพฤติกรรมของมนุษย์ สถาบันประกอบไปด้วย 2 รูปแบบ คือสถาบันที่เป็นทางการ (Formal institutional) กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ถูกเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ และสถาบันที่ไม่เป็นทางการ (Informal Institutional) กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ไม่ได้ถูกเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรแต่มีผลกับการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ (Fransco, 2011)

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรม ที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมไว้ในข้างต้น ผู้ศึกษาจะข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด องค์ประกอบ รวมทั้งความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมไปใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมกับประเด็นที่ต้องการทำการศึกษา อีกทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตีความและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มังกร ชัยพันธุ์ (2516) ทำการศึกษาการเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย โดยแบ่งประเด็นที่ศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพทั่วไปของเกษตรกรและครอบครัว รายได้รายจ่าย หนี้สิน และปัญหาต่างๆของเกษตรกร พบว่าในประเด็นของสภาพทั่วไปของเกษตรกรและครอบครัว อายุเฉลี่ยของเกษตรกรอยู่ที่ 48.45 ปี เกษตรกรที่มีขนาดฟาร์มใหญ่ขึ้นและมีหนี้สินมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีอายุเฉลี่ยมากขึ้น ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้จากฟาร์มมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะมีอายุเฉลี่ยต่ำลงเล็กน้อย ในประเด็นของรายได้และรายจ่ายพบว่า ผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้จากฟาร์ม มีมูลค่าเฉลี่ยครอบครัวละ 9,457.08 บาท แบ่งเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่นำไปขายเป็นเงินสดเป็นร้อยละ 74.17 และส่วนที่เก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 25.83 และมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 5,364.05 บาท นอกจากนี้เกษตรกรมีการออมเฉลี่ย 6,640.79 บาท เกษตรกรที่กู้หนี้ยืมสินคิดเป็นร้อยละ 50-60 ของเกษตรกรที่สำรวจทั้งหมด โดยเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์เป็นหนี้มากที่สุด ในประเด็นของปัญหาของเกษตรกรพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ราคาผลผลิตต่ำ ปุ๋ยมียาแพง เป็นต้น

Herbert P. Phillips (1974) ทำการศึกษาศิลปะการชกมวยของชาวนาไทย ในหมู่บ้านบางชั้น จังหวัดมณฑลบุรี ในด้านต่างๆ เช่น ชาวนาไทยนับถือยกย่องผู้มีอำนาจ ไม่ชอบการเผชิญหน้าและไม่ชอบแสดงออกความรู้สึกของตนเองมากจนเกินไป ไม่ชอบคนดูถูก ไม่ชอบการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็น

เวลานานๆ และสิ่งที่ชาวนาปรารถนาคือ ความร่ำรวย การทำบุญหรือสะสมบุญในชาตินี้ จะทำให้พวกเขามีชีวิตที่ดีและสุขสบายทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ และชัยชนะ พิมานแมน (2519) ทำการวิจัยเรื่องลักษณะนิสัยและแนวพฤติกรรมของชาวนาไทย โดยเลือกทำการศึกษา 3 ภาค ภาคละ 1 หมู่บ้าน ได้แก่ ภาคเหนือ คือ หมู่บ้านห้วยป่าซาง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง คือ หมู่บ้านหนองแปลง จังหวัดนครสวรรค์ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ หมู่บ้านเพี้ยราม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเหตุผลที่ผู้ทำวิจัยไม่ได้ศึกษาชาวนาในภาคใต้ เนื่องจากการปลูกข้าวในภาคใต้น้อยกว่าอีก 3 ภาคข้างต้น ผู้ทำการศึกษาก็ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ชานาแต่ละหมู่บ้าน ผู้วิจัยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) การทำงานของชาวนา พบว่าชาวนาทั้ง 3 หมู่บ้าน โดยเฉลี่ยแล้วจะทำงานวันละ 8.34 ชั่วโมง โดยหลังอาหารเย็นชาวนามักจะจับกลุ่มพูดคุย สูบบุหรี่ หรือรับชานอน ในช่วงนอกฤดูการทำนา ชาวนาส่วนใหญ่จะใช้เวลาทั้งหมดทำในสิ่งที่ตนเองชอบ เช่น ช่วยงานบุญต่างๆ เล่นการพนัน หรือหาอาชีพเสริม 2) การใช้วิธีการใหม่ๆ เข้าไปในการทำนา พบว่าการใช้รถไถอยู่ในอัตราที่ต่ำมาก 3) รายได้และรายจ่าย พบว่าชาวนาทั้ง 3 หมู่บ้านทำนาเพื่อพอบริโภคในครอบครัวเท่านั้น ทำให้ชาวนาจำนวนมากต้องกู้ยืมเงินมาใช้ 4) ขนาดของครอบครัว พบว่าชาวนาส่วนใหญ่มีลูกมากกว่าที่เขาต้องการ และ 5) ระดับความสุขความทุกข์ พบว่าทั้ง 3 หมู่บ้านเห็นตรงกันว่า ความสุขของพวกเขาคือการมีเงินพอใช้ นอกจากนี้ยังพบว่าทั้ง 3 หมู่บ้านมีความเชื่อเหมือนกันในเรื่องบุญกรรม และชีวิตในโลกหน้า

ประมาณ เทพสงเคราะห์ (2528) ทำการศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตชนบทยากจน เพื่อการจำแนกกลุ่มพื้นที่ยากจน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยสุ่มตัวอย่างประชากรจากหมู่บ้านยากจนจำนวน 22 หมู่บ้าน และใช้วิธีการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ยสหสัมพันธ์ เพื่อหาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ การกระตือรือร้น สภาพหนี้สิน สภาพทรัพย์สินและความคิดเห็นของประชาชน การกู้เงินและระดับการศึกษา รายได้และรายจ่าย มูลค่าการใช้เครื่องอำนวยความสะดวก การซื้อสินค้าเงินผ่อน และมีความสัมพันธ์ต่อกับความเชื่อทางพิธีกรรม และการมีเงินออม นอกจากนี้ยังพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์สูงกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไปนี้เป็นคือ ระดับการศึกษา ขนาดครอบครัว ศาสนา และเพศ

สถิต นิยมญาติ (2530) ทำการศึกษาเรื่อง ความยากจนกับวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างเกษตรกรที่ยากจนและไม่ยากจน ใน 7 ประเด็นสำคัญ

ได้แก่ 1) ด้านลักษณะทั่วไปของครอบครัว พบว่าฐานะของบรรพบุรุษ ขนาดของครอบครัว และช่วงวัยของเกษตรกรมีผลต่อความยากจน 2) ด้านการเลี้ยงดูบุตร พบว่าการอบรมสั่งสอนของครอบครัว เกษตรกรที่ยากจนมีลักษณะด้อยกว่าครอบครัวที่ไม่ยากจน 3) ด้านความรู้สึกนึกคิดและจิตวิทยาบางอย่าง พบว่าเกษตรกรที่ยากจนมักมีการสังสรรค์ในวงแคบ มีความรู้สึกที่ว่าตนไม่มีบารมี ไม่มีอำนาจ ไม่ชอบความเสี่ยงในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ยากจนมีความคิดในทางตรงกันข้าม 4) ด้านความเชื่อและค่านิยม เกษตรกรที่ยากจนเน้นให้ความสำคัญกับปัจจุบันมากกว่าอนาคต และส่วนใหญ่มีนิสัยการทำงานที่ไม่ดี เช่น ไม่ได้ทำงานอย่างขยันขันแข็ง ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ยากจนเน้นให้ความสำคัญกับอนาคตมากกว่าปัจจุบัน และส่วนใหญ่มีนิสัยการทำงานที่ดี โดยทั้งเกษตรกรที่ยากจนและไม่ยากจนไม่ได้มีค่านิยมเกี่ยวกับความหรูหรา 5) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ พบว่าเกษตรกรที่ยากจน งดการทำงานเพียงอย่างเดียว และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้นำชุมชน ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ยากจนส่วนหนึ่งมีความชำนาญด้านอื่น ๆ ด้วนนอกจากการทำนา และเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นผู้นำชุมชน 6) ด้านพฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ พบว่า เกษตรกรที่ยากจนส่วนใหญ่ เล่นการพนัน ดิตสุรา มีพฤติกรรมการใช้เงินเกินความจำเป็นในบางช่วงเวลาและมีชั่วโมงการทำงานน้อยกว่าเกษตรกรที่ไม่ยากจน ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่ยากจนเกือบทุกคนไม่ชอบเล่นการพนัน มีส่วนน้อยที่ชอบดื่มสุรา และมีลักษณะการใช้จ่ายที่ค่อนข้างคงเส้นคงวา รวมทั้งมีชั่วโมงการทำงานที่สูงกว่าเกษตรกรที่ยากจน 7) ด้านการเกี่ยวข้องกับโลกภายนอก เกษตรกรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงสถาบันต่างๆ ได้ เช่น สถาบันทางการเงิน การศึกษา ในขณะที่ชาวนาที่ไม่ยากจนสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับโลกภายนอกได้ดีในทุกรูปแบบ

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มุ่งเน้นการศึกษาในเชิงอธิบายความเชื่อมโยงของทั้ง 3 องค์ประกอบ ทั้งในประเด็นของการศึกษาที่มาของทัศนคติ และพฤติกรรมดังกล่าว การศึกษา “ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา” จะได้นำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไปในข้างต้น มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัยนี้ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ซึ่งใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์
- 3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย
- 3.3 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจที่ผ่าน มาวัดทัศนคติและพฤติกรรมในด้านต่างๆมากมาย ดังที่ได้กล่าวไปในส่วนของการทบทวนวรรณกรรม ผู้ทำวิจัยได้นำแนวทางในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มาจัดแบ่งกลุ่ม โดยสามารถแบ่ง ทัศนคติและพฤติกรรม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลความเชื่อมโยงระหว่าง 3 ส่วน ได้แก่ ทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ ออกเป็น 7 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการใช้จ่าย และการกู้ยืมเงิน เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่าย การออม และการไม่กู้หนี้ยืมสิน ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

2) ด้านการทำงาน เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนการเพาะปลูก และการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม และยัง เกษตรกรมีระดับทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการทำงานดีเท่าใด ฐานะทางเศรษฐกิจก็จะดีขึ้นเท่านั้น หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการทำงานแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

3) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับบุญกรรม หรือโลกหน้าน้อย จะมีความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิตและการทำงาน เกษตรกรกลุ่มนี้ย่อมมีฐานะ

ทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรมแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน เช่น เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าชุมชน หรือเป็นสมาชิกในโครงการที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม ย่อมจะมีความสามารถในการวางแผนการใช้ชีวิต หรือการทำงานเกี่ยวกับเกษตรกรรมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

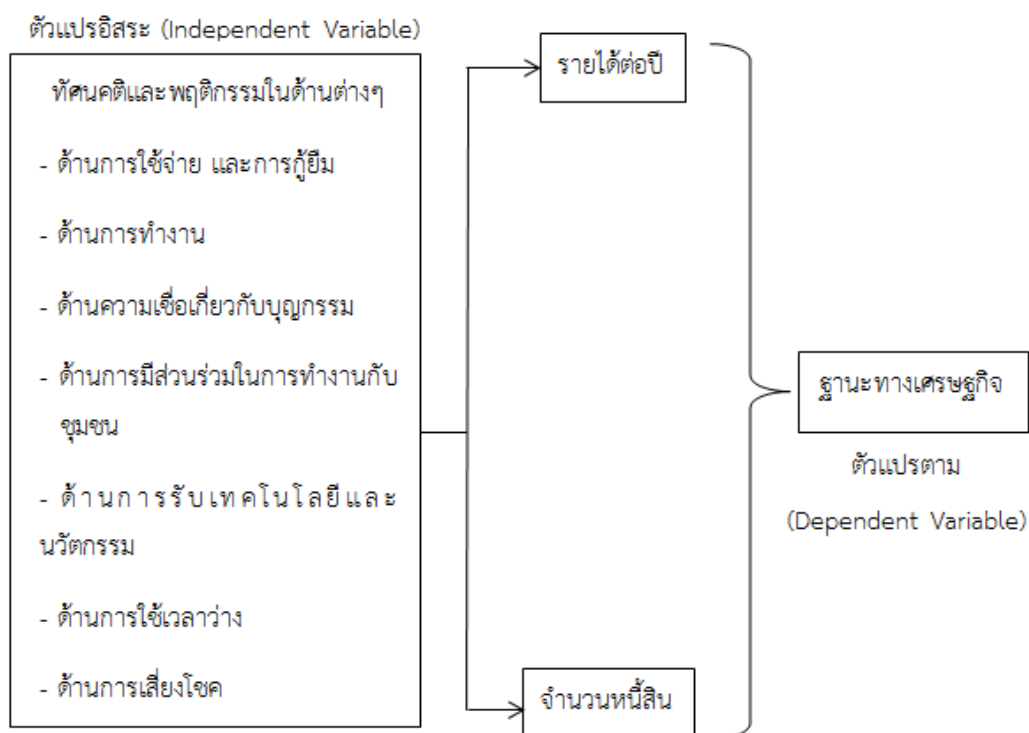
5) ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และพร้อมที่จะเปิดรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

6) ด้านการใช้เวลาว่าง เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างหลังการทำงาน เกษตรกรในการทำงานอื่นๆที่ก่อให้เกิดรายได้ ย่อมจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเกษตรกรที่ใช้เวลาว่างในลักษณะอื่นๆ เช่น การจับกลุ่มพูดคุย การเล่นเกมพนัน เป็นต้น หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการใช้เวลาว่างแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

7) ด้านการเสี่ยงโชค และการเล่นเกมพนัน เกษตรกรที่มีทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการไม่ชอบการเสี่ยงโชค หรือเล่นเกมพนัน ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าเกษตรกรที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือกล่าวได้ว่าทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นเกมพนันแปรผันตรงกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

3.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา มีโครงสร้างดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,273 คน (สำนักงานเกษตรอำเภอนนทบุรี, 2559/60)

3.3.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

เมื่อ N หมายถึง ขนาดของประชากร

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเท่ากับร้อยละ 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{1,273}{1+1,273(0.05^2)}$$

$$= 305$$

ในการแทนค่าสูตรโดยให้ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 เมื่อใช้สูตรคำนวณข้างต้น จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 305 ตัวอย่าง

3.3.3 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) แบบสอบถามจำนวน 305 ชุด ใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกร ในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมาที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งส่วนโครงสร้างคำถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวนหนี้สิน และทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางการเกษตร ได้แก่ จำนวนโค กระบือ รถไถ และรถแทรกเตอร์

ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 ทักษะคติและพฤติกรรมของเกษตรกรไทย ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยส่วนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อวัดทักษะคติ และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเพื่อวัดพฤติกรรม เป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกรับตอบ (Scale Question) โดยแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการใช้จ่าย การกู้ยืม
2. ด้านการทำงาน
3. ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน
5. ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม
6. ด้านการใช้เวลาว่าง
7. ด้านการเสี่ยงโชค

ผู้ศึกษาได้กำหนดระดับในการเลือกรับตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีระดับการให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) คำถามสัมภาษณ์ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้ลักษณะของคำถามปลายเปิด โดยเลือกสุ่มสัมภาษณ์จากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถาม โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับเกี่ยวกับทัศนคติ พฤติกรรมของเกษตรกร รวมทั้งสาเหตุและที่มาของทัศนคติและพฤติกรรมดังกล่าวในด้านต่างๆเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ

3.4.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม และคำถามสัมภาษณ์ให้เข้าใจลึกซึ้ง โดยเฉพาะในแง่ของลักษณะและรูปแบบของคำถามที่ดี เพื่อให้คำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์สามารถเก็บข้อมูลได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา
3. สร้างแบบสอบถาม และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกร
4. นำแบบสอบถาม และคำถามสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอผู้มีประสบการณ์การทำงานวิจัย เพื่อตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถามและคำถามสัมภาษณ์ให้รัดกุม เข้าใจง่าย และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
5. นำแบบสอบถาม และคำถามสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง คือเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน 30 ชุด
6. ทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดที่พบจากการใช้แบบสอบถาม และคำถามสัมภาษณ์ขั้นต้น โดยขอคำปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์การทำวิจัย
7. นำแบบสอบถาม และคำถามสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงข้อผิดพลาดแล้ว ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งก็คือเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน 305 ชุด ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการประกอบอาชีพทางการเกษตร 2) ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย รายได้เฉลี่ยต่อปี จำนวนหนี้สิน 3) ทักษะคติและพฤติกรรมของเกษตรกรซึ่งมาจากการตอบแบบสอบถามแบบเลือกตอบ 5 ระดับ และการตอบคำถามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับที่มาหรือสาเหตุของของการมีทักษะคติและพฤติกรรมดังกล่าว

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยแบ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาจะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นการอธิบายข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อเปรียบเทียบร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการอธิบายข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร และส่วนที่ 3 ทักษะคติและพฤติกรรมของเกษตรกร ในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการจำแนกประเภทของเหตุการณ์ (Typology) และการวิเคราะห์สาเหตุและผล (Sociology Imaginary) ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างทักษะคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาถึงความแตกต่างของทักษะคติและ

พฤติกรรมในด้านต่างๆกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ในตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัด นครราชสีมา ว่ามีความเชื่อมโยงกันหรือไม่อย่างไร หรือเชื่อมโยงกันในลักษณะใด

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของตำบลสำโรง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลเฉพาะของพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้ ข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่ที่นำมาแสดงในบทนี้มาจากแผนพัฒนา 3 ปี (2558-2560) (แผนพัฒนา 3 ปี 2558-2560: 5-10) ซึ่งจัดทำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย และรายงานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประจำปี 2560 จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาแบ่งส่วนของข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ สภาพทั่วไป สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพทั่วไป

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลสำโรง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา

ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ เล่าว่าตำบลสำโรง เริ่มมาตั้งแต่สมัยอำเภอนोनไทยยังเรียกว่า “อำเภอสันเทียะ” ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็น “อำเภอนोनลาว” และเปลี่ยนมาเป็น “อำเภอนोनไทย” ในปี พ.ศ. 2484 ส่วนตำบลสำโรงนั้น สันนิษฐานว่าสมัยก่อนที่ตั้งบริเวณตำบลนั้นมีต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมีดอกเหม็น และเมล็ดในผลของต้นไม้นั้นใช้ทำน้ำมัน เรียกว่า น้ำมันลูกไม้ ขึ้นหนาแน่นในพื้นที่ดังกล่าว ต้นไม้ชนิดนั้นมีชื่อว่า “ต้นสำโรง” จึงกลายมาเป็นที่มาของชื่อตำบลในที่สุด

4.1.2 ข้อมูลทางภูมิศาสตร์

ตำบลสำโรงเป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งบริเวณด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอนोनไทย ห่างจากที่ว่าการอำเภอนोनไทยประมาณ 9 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างเคียง ดังนี้

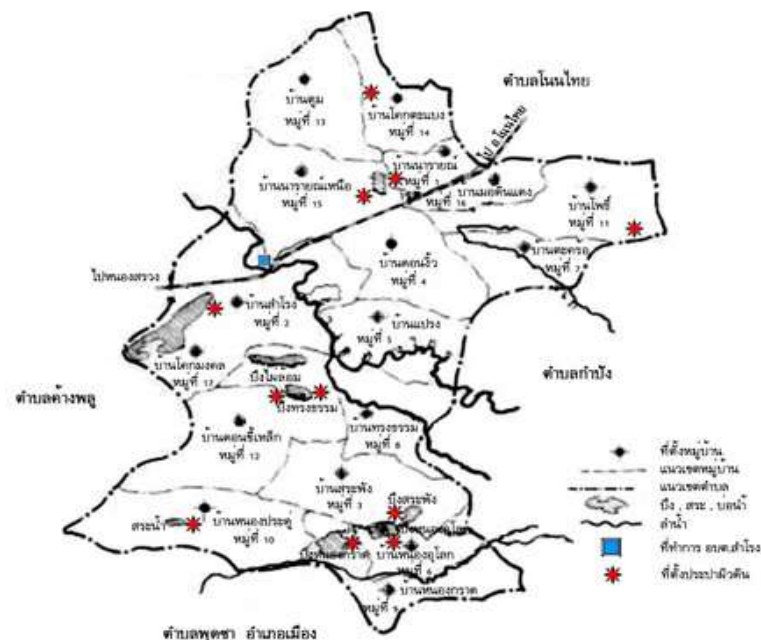
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลโนนไทย อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลพุดซา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลกำปัง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลค้างพลู อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 4 1 หลากแฉะของพื้นที่ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลลำโรงมีสภาพทางกายภาพเป็นที่ราบสูง มีลำห้วยสำคัญ 1 สาย คือ ลำห้วยลำเชียงไกร พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำเกษตรกรรมแบบอาศัยน้ำฝน ลักษณะดินเป็นดินเค็ม ในฤดูแล้งจะขาดน้ำและน้ำในลำห้วยจะเค็มมาก จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

4.2 สภาพทางสังคม

4.2.1 จำนวนประชากร

พื้นที่ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยหมู่บ้าน 17 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนารายณ์ บ้านลำโรง บ้านสระพัง บ้านดอนจั่ว บ้านแปรัง บ้านหนองอุโลก บ้านตะคร้อ บ้านทรงธรรม บ้านหนองกรด บ้านหนองประดู่ บ้านโพธิ์ บ้านดอนขี้เหล็ก บ้านตูม บ้านโคกตะแบง บ้านนารายณ์เหนือ บ้านมอดินแดง และบ้านโคกมงคล โดยสามารถแสดงข้อมูลจำนวนของประชากรของพื้นที่ตำบลลำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมาได้ ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านนารายณ์	123	212	212	424
2	บ้านลำโรง	166	340	334	674
3	บ้านสระพัง	66	149	152	301
4	บ้านดอนงิ้ว	65	143	134	227
5	บ้านแปรง	54	104	127	231
6	บ้านหนองอุโลก	47	95	97	192
7	บ้านตะคร้อ	103	225	232	457
8	บ้านทรงธรรม	155	342	320	662
9	บ้านหนองกรด	101	165	167	332
10	บ้านหนองประดู่	174	373	381	754
11	บ้านโพธิ์	83	158	164	322
12	บ้านดอนขี้เหล็ก	97	194	204	398
13	บ้านดุม	122	211	214	425
14	บ้านโคกตะแบง	79	165	160	325
15	บ้านนารายณ์เหนือ	112	228	270	498
16	บ้านมอดินแดง	46	104	112	216
17	บ้านโคกมงคล	102	214	229	443
รวม		1,695	3,422	3,509	6,931

ที่มา : แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ปี 2558-2560: 6

จากตาราง 4.1 สรุปได้ว่าพื้นที่ตำบลลำโรง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,695 ครัวเรือน มีประชากร 6,931 คน แยกเป็นเพศชาย 3,422 คน และเพศหญิง 3,509 คน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 150 คน/ตารางกิโลเมตร

4.2.2 สถาบันการศึกษา และระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่

ในพื้นที่ตำบลลำโรง อำเภอนोनไทย จังหวัดนครราชสีมา มีสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดจำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา

จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง ในประเด็นของระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ แสดงได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 4.2 ระดับการศึกษาของประชาชนในพื้นที่

การศึกษา	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
ไม่เคยศึกษา	89	86	175
อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก	105	84	189
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	104	92	196
ประถมศึกษา	1,370	1,459	2,829
มัธยมศึกษาตอนต้น	398	335	733
มัธยมศึกษาตอนปลาย	267	338	605
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า หรือ ปวส.	46	42	88
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	39	120	159
สูงกว่าปริญญาตรี	2	3	5

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2560

จากตาราง 4.2 สรุปได้ว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 2,829 คน ในขณะที่จำนวนประชาชนส่วนใหญ่นี้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้น 252 คน ประกอบไปด้วยผู้มีการศึกษาในระดับ อนุปริญญาตรี หรือเทียบเท่า, ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 88, 159 และ 5 คน ตามลำดับ

4.2.3 สถาบันและองค์กรศาสนา

ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีสถาบันและองค์กรศาสนาทั้งหมดจำนวน 11 แห่ง ประกอบด้วย วัด จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ วัดบ้านตุม วัดนารายณ์ วัดสำโรง วัดทรงธรรม วัดหนองไผ่ล้อม วัดหนองกราด วัดมงคลสุชาวาส วัดมงคลวารี วัดไชยมงคล และสำนักสงฆ์จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ สำนักสงฆ์กทิววัน และที่พักระเบียงสามัคคีธรรม

4.2.4 สาธารณสุข

พื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีหน่วยงานสาธารณสุขจำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสำโรง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสระพัง

4.2.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

พื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีสถานีตำรวจชุมชน จำนวน 1 แห่ง

4.2.6 โครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมอาศัยการคมนาคมทางบกเป็นหลัก ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง มีศูนย์ประปาจำนวน 12 แห่ง ซึ่งให้บริการครอบคลุมทั้ง 17 หมู่บ้าน ส่วนในด้านโทรคมนาคม ไม่มีสถานีโทรคมนาคมอื่นๆ และที่ทำการไปรษณีย์

4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

4.3.1 การประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชที่ปลูกกันมาก ได้แก่ ข้าว และมันสำปะหลัง การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมจากการเพาะปลูก สัตว์ที่เลี้ยงมาก ได้แก่ โค สุกร ไก่ เป็ด เป็นต้น

ตาราง 4.3 การประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่

การศึกษา	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
กำลังศึกษา	498	474	972
ไม่มีอาชีพ	150	239	389
เกษตร-ทำนา	827	918	1,745
เกษตร-ทำไร่	49	46	95
เกษตร-ทำสวน	0	0	0

เกษตร-ประมง	0	0	0
เกษตร-ปศุสัตว์	6	3	9
พนักงาน-รับราชการ	18	21	39
พนักงาน-รัฐวิสาหกิจ	1	2	3
พนักงานบริษัท	9	15	24
รับจ้างทั่วไป	755	702	1,457
ค้าขาย	62	102	164
ธุรกิจส่วนตัว	15	10	25
อาชีพอื่นๆ	30	27	57

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2560

จากตาราง 4.3 สรุปได้ว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนามากที่สุด จำนวน 1,745 คน รองลงมาคือรับจ้างทั่วไปจำนวน 1,457 และประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจน้อยที่สุด จำนวน 3 คน

4.3.2 หน่วยธุรกิจ

หน่วยธุรกิจในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ธนาคาร จำนวน 1 แห่ง ปั้มน้ำมันและก๊าซ จำนวน 2 แห่ง โรงสีข้าว จำนวน 7 แห่ง ร้านอาหาร จำนวน 1 แห่ง ร้านขายของเบ็ดเตล็ด จำนวน 60 แห่ง อู่ซ่อมรถ จำนวน 3 แห่ง โรงต้มเกลือ จำนวน 3 แห่ง และฟาร์มไก่ จำนวน 4 แห่ง

4.3.3 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นี้ แบ่งเป็น พื้นที่การเกษตร 31,531 ไร่ พื้นที่ปศุสัตว์ 860 ไร่ พื้นที่ประมง 225 ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ 350 ไร่ พื้นที่อุตสาหกรรม 100 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ 369 ไร่ พื้นที่สาธารณะ 250 ไร่ ที่อาศัยชุมชน 1,100 ไร่ พื้นที่ทำนา 21,548 ไร่ พื้นที่ทำสวน 1,073 ไร่ และพื้นที่ทำไร่ 9,600 ไร่

ระบบการผลิตขึ้นอยู่กับสภาพของฝน ในแต่ละปีมักประสบปัญหาฝนทิ้งช่วง และปัญหาดินเค็มในช่วงฤดูแล้ง ทำให้ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน ส่วนพืชไร่ เช่น ข้าวโพด และมันสำปะหลังจะได้

ผลผลิตดีทุกปี แต่อย่างไรก็ตามรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกพืชไร่ก็ยังขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าเกษตรในแต่ละปี ส่วนการเลี้ยงสัตว์จะเลี้ยงไว้เป็นอาชีพเสริม

4.3.4 รายได้ของประชาชนในพื้นที่

รายได้ของประชาชนในตำบล 2 ส่วน คือ รายได้ในภาคเกษตร และรายได้นอกภาคเกษตร ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากการรับจ้างทั่วไป และจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ตาราง 4.4 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของประชาชนแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
1	บ้านนารายณ์	69,678.97
2	บ้านสำโรง	83,646.74
3	บ้านสระพัง	75,349.43
4	บ้านดอนจิว	49,423.81
5	บ้านแปรง	56,197.75
6	บ้านหนองอุโลก	62,344.23
7	บ้านตะคร้อ	49,728.90
8	บ้านทรงธรรม	55,905.24
9	บ้านหนองกราด	62,001.99
10	บ้านหนองประดู่	51,093.65
11	บ้านโพธิ์	76,751.73
12	บ้านดอนขี้เหล็ก	62,341.09
13	บ้านตุม	59,852.47
14	บ้านโคกตะแบง	48,574.05
15	บ้านนารายณ์เหนือ	59,502.04
16	บ้านมอดินแดง	45,704.72
17	บ้านโคกมงคล	94,287.77
รายได้เฉลี่ยทั้งตำบล		63,646.28

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชน, 2560

จากตาราง 4.4 สรุปได้ว่าประชาชนในหมู่บ้านโคกมงคล มีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงที่สุดเท่ากับ 94,287.77 บาท และหมู่บ้านมอดินแดง มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำที่สุดอยู่ที่ 45,704.72 บาท โดยค่าเฉลี่ยรายได้ทั้งตำบลเท่ากับ 63,646.28 บาท

จากการสืบค้นข้อมูลของพื้นที่ของตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้งข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม และเศรษฐกิจของพื้นที่ ผู้ศึกษาจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นประโยชน์ในส่วนของการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการศึกษาต่อไป

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเรื่อง “ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งเป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Method) ผู้ศึกษาจะได้แบ่งส่วนของการนำเสนอผลการศึกษ ออกเป็น 2 ส่วนคือ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประเภทเลือกตอบ (Scale Question) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอ มาทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเชิงปริมาณโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 5.1 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	138	45.25
หญิง	167	54.75
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.1 ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25 และเพศหญิงจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75

ตารางที่ 5.2 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20	5	1.61
21-30	21	6.77
31-40	37	11.94
41-50	52	16.39
51-60	124	40.65
มากกว่า 60 ปี	66	21.64
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 40.65 รองลงมาคือผู้มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 66 คน ผู้มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 52 คน ผู้มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 37 คน และผู้มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21.64, 16.39, 11.94 และ 6.77 ตามลำดับ ส่วนผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.61

ตารางที่ 5.3 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษา	3	0.99
ประถมศึกษา	274	89.83
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	5.25
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	2.29
ปริญญาตรี	5	1.63
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 89.83 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 ส่วนที่เหลือคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน และระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.29, 1.63 และ 0.99 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.4 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1-5ปี	7	2.29
6-10ปี	5	1.64
11-15 ปี	12	3.93
16-20 ปี	15	4.92
20-25 ปี	43	14.10
มากกว่า 25 ปี	223	73.11
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่า 25 ปี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 73.11 รองลงมาคือ 20-25 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 ส่วนที่เหลือคือ 16-20 ปี จำนวน 15 คน 11-15 ปี จำนวน 12 คน 1-5 ปี จำนวน 7 คน และ 6-10 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.92, 3.93, 2.29 และ 1.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.5 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี

รายได้ที่ได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30,000 บาท	27	8.85
30,000-80,000 บาท	134	43.93
80,001-130,000 บาท	76	24.91
130,001-180,000 บาท	35	11.48
180,001-230,000 บาท	18	5.90
มากกว่า 230,000 บาท	15	4.92
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปีอยู่ที่ 30,000-80,000 บาท จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 43.93 รองลงมาคือ 80,001-130,000 บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 24.91 ส่วนที่เหลือคือ ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 27 คน 130,001-180,000 บาท จำนวน 35 คน 180,001-230,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.85, 11.48 และ 5.90 ตามลำดับ ส่วนผู้มีรายได้จำนวนมากกว่า 230,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุดจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.92

ตารางที่ 5.6 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม

จำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำ เกษตรกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000 บาท	28	9.18
50,000-100,000 บาท	53	17.37
100,001-150,000 บาท	87	28.52
150,001-200,000 บาท	77	25.25
200,001-250,000 บาท	41	13.44
มากกว่า 250,000 บาท	19	6.23
รวม	305	100.00

จากตาราง 5.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม อยู่ที่ 100,001-150,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 28.52 รองลงมาคือ 150,000-200,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ส่วนที่เหลือคือผู้ที่มีหนี้สินจำนวน ต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 28 คน 200,001-250,000 บาท จำนวน 41 คน และ 50,000-100,000 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 9.18, 13.44 และ 17.37 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.23

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติ

การวิเคราะห์ทัศนคติของเกษตรกรไทยในพื้นที่ ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา แสดงผลโดยค่าร้อยละ โดยพิจารณาผลของทัศนคติในด้านต่างๆต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งทัศนคติออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม ด้านการทำงาน ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านการเสียโชคและการเล่นพนัน โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย อยู่ในช่วง 4.21-5.00 หมายถึง ทัศนคติในประเด็นคำถามนั้นดีมาก

อยู่ในช่วง 3.41-4.20 หมายถึง ทัศนคติในประเด็นคำถามนั้นดี

อยู่ในช่วง 2.61-3.40 หมายถึง ทัศนคติในประเด็นคำถามนั้นปานกลาง

อยู่ในช่วง 1.81-2.60 หมายถึง ทัศนคติในประเด็นคำถามนั้นน้อย

อยู่ในช่วง 1.00-1.80 หมายถึง ทัศนคติในประเด็นคำถามนั้นน้อยที่สุด

ตารางที่ 5.7 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม

รายได้ / หนี้สิน	ทัศนคติว่าการวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งจำเป็น					ทัศนคติการมีกรอบการเงินเป็นประจำทุกเดือน					ทัศนคติว่าการกู้ยืมเงินเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ					
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	44.40	48.10	7.40	-	4.37	55.60	37.00	7.40	-	4.48	63.00	33.30	3.70	-	4.60	
2*	89.39*	10.70*	-	-	4.89*	82.10*	17.90*	-	-	4.82*	89.30*	10.70*	-	-	4.89*	
3*	83.60	12.70	3.00	0.70	4.79	95.50	4.50	-	-	4.95	67.20	30.60	2.20	-	4.65	
4*	96.20*	3.80*	-	-	4.96*	88.70*	11.30*	-	-	4.89*	79.20*	20.80*	-	-	4.79*	
5*	88.20	10.50	1.30	-	4.87	78.90	18.40	2.60	-	4.76	64.50	28.90	6.60	-	4.58	
6*	93.10*	6.90*	-	-	4.93*	88.50*	10.30*	1.10*	-	4.87*	81.60*	14.90*	3.40*	-	4.78*	
	88.60	11.40	-	-	4.89	82.90	17.10	-	-	4.83	68.60	22.90	8.60	-	4.60	
	72.70*	19.50*	6.50*	1.30*	4.63*	84.40*	14.30*	1.30*	-	4.83*	58.40*	39.00*	2.60*	-	4.56*	
	88.90	11.10	-	-	4.89	72.20	22.20	5.60	-	4.67	77.80	16.70	5.60	-	4.72	
	70.70*	26.80*	2.40*	-	4.68*	80.50*	14.60*	4.90*	-	4.76*	51.20*	39.00*	9.80*	-	4.41*	
	100.00	-	-	-	5.00	86.70	13.30	-	-	4.87	86.70	6.70	6.70	-	4.80	
	57.90*	36.80*	5.30*	-	4.53*	68.40*	26.30*	5.30*	-	4.63*	15.80*	57.90*	26.30*	-	3.89*	

หมายเหตุ

1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.7 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้จ่าย พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วงมากกว่า 230,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 5.00 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท และ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.89 ส่วนที่เหลือคือ เกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.97, 4.79 และ 4.37 ตามลำดับ

2) การออมเงิน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการออมเงินเป็นประจําเป็นสิ่งที่ควรทำ โดยเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.95 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 80,000-130,000 บาท, 180,001-230,000 บาท และรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.83, 4.76, 4.67 และ 4.48 ตามลำดับ

3) การกู้ยืม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการกู้ยืมเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ โดยเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.80 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001 -230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.72 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000 - 80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.65 รายได้ 130,001-180,000 บาท และรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.60 และรายได้ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.58

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้จ่าย พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งจำเป็นต้องกระทำ โดยเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.96 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 ส่วนที่

เหลือคือ เกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89, 4.68, 4.63, 4.53 ตามลำดับ

2) การออมเงิน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าการออมเงินเป็นประจำเป็นสิ่งสมควรกระทำ โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินระหว่าง 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, ต่ำกว่า 50,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.83, 4.82, 4.76, 4.63 ตามลำดับ

3) การกู้ยืม พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าการกู้ยืมเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.79 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้ 100,001-150,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, และ 200,001-250,000 บาท ค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.78, 4.56, 4.41 ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 3.89

ตารางที่ 5.8 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการทำงาน

รายได้ / หนี้สิน	ทัศนคติว่าการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น					\bar{X}	ทัศนคติว่าควรมีการใช้วิธีการใหม่ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม					\bar{X}
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1	
1*	55.60	33.30	11.10	-	-	4.44	37.00	18.50	3.70	-	-	4.12
2*	71.40*	25.00*	3.90*	-	-	4.54*	21.40*	-	3.60*	-	-	4.68*
3*	73.90	23.90	2.20	-	-	4.72	39.60	10.40	0.70	-	-	4.37
4*	79.20*	17.00*	3.80*	-	-	4.75*	62.30*	34.00*	1.90*	-	-	4.56*
5*	61.80	22.40	15.80	-	-	4.46	25.00	7.90	-	-	-	4.59
6*	71.30*	18.40*	10.30*	-	-	4.61*	69.00*	23.00*	6.90*	1.10*	-	4.60*
7*	57.10	28.00	14.30	-	-	4.43	28.60	2.90	2.90	-	-	4.57
8*	63.30*	31.20*	5.20*	-	-	4.58*	36.40*	14.30*	-	-	-	4.35*
9*	77.80	22.20	-	-	-	4.78	27.80	11.10	-	-	-	4.50
10*	68.30*	22.00*	9.80*	-	-	4.59*	39.00*	17.10*	-	-	-	4.27*
11*	73.30	20.00	6.70	-	-	4.67	13.30	13.30	-	-	-	4.60
12*	26.30*	52.60*	21.10*	-	-	4.05*	57.90*	26.30*	-	-	-	3.89*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท 4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท 5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท 6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.8 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการทำงาน จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำ โดยเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.78 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.72 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 100,001-150,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท, 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.67, 4.46, 4.44, 4.43 ตามลำดับ

2) วิธีการในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรมีการใช้วิธีการใหม่ๆในการทำเกษตรกรรม ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษ โดยเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.60 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.59 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, รายได้ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.57, 4.50, 4.37 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.12

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำ โดยเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.75 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.61 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.58, 4.59 และ 4.44 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.05

2) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรมีการใช้วิธีการใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 30,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.68 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.60 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และ 200,001-250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.56, 4.35 และ 4.27 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 3.89

ตารางที่ 5.9 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม

รายได้ / ทรัพย์สิน	ทัศนคติว่าอดีตชาติมีจริง					ทัศนคติว่าบุญกรรมในอดีตชาติมีผลต่อชีวิตในปัจจุบันของท่าน					ทัศนคติว่ากำลังสมบุญในชาติหน้าจะมีผลทำให้ชีวิตในชาติหน้าดีขึ้น							
	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	92.60	7.40	-	-	-	4.93	81.50	18.50	-	-	-	4.81	81.50	18.50	-	-	-	4.81
	75.00*	14.30*	7.10*	3.60*	-	4.61*	64.30*	21.40*	7.10*	3.60*	3.60*	4.39*	28.60*	64.30*	7.10*	-	-	4.21*
2*	96.30	3.00	0.70	-	-	4.95	96.30	2.20	1.50	-	-	4.94	6.00	79.90	13.40	0.70	-	3.91
	81.10*	13.20*	3.80*	1.90*	-	4.74*	79.20*	11.30*	9.40*	-	-	4.70*	20.80*	60.40*	17.00*	1.90*	-	4.00*
3*	88.20	9.20	2.60	-	-	4.85	88.20	7.90	3.90	-	-	3.84	2.60	71.10	23.70	2.60	-	3.74
	92.00*	5.70*	2.30*	-	-	-	82.80*	13.80*	2.30*	1.10*	-	4.78*	9.20*	72.40*	17.20*	1.10*	-	3.90*
4*	80.00	11.40	5.70	2.90	-	4.69	77.10	11.40	5.70	2.90	2.90	4.57	40.00	45.70	8.60	5.70	-	4.20
	96.10*	3.90*	-	-	-	4.96*	88.30*	6.50*	5.20*	-	-	4.83*	14.30*	67.50*	18.20*	-	-	3.96*
5*	83.30	5.60	11.10	-	-	4.72	22.20	55.60	22.20	-	-	4.00	16.70	50.00	33.30	-	-	3.83
	95.10*	4.90*	-	-	-	4.95*	85.40*	12.20*	2.40*	-	-	4.83*	22.00*	58.50*	19.50*	-	-	4.02*
6*	73.30	20.00	6.70	-	-	4.60	20.00	46.70	26.70	6.70	6.70	3.80	13.30	33.30	53.30	-	-	3.60
	94.70*	5.30*	-	-	-	4.89*	89.50*	5.30*	5.30*	-	-	4.84*	21.10*	36.80*	26.30*	15.80*	-	3.61*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนทรัพย์สินต่ำกว่า 50,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนทรัพย์สิน 150,001-200,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนทรัพย์สิน 50,000-100,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนทรัพย์สิน 200,001-250,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนทรัพย์สิน 100,001-150,000 บาท

6* รายได้ต่ำกว่า 230,000 บาท / จำนวนทรัพย์สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกณฑ์ที่มีสินทรัพย์ไม่ระดับต่างๆ

จากตาราง 5.9 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม จะเห็นว่า

1) ความเชื่อเกี่ยวกับอดีตชาติ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเชื่อว่าอดีตชาติมีอยู่จริง โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 30,000-80,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.95 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, 130,001-180,000 บาท และ มากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.85, 4.72, 4.69 และ 4.60 ตามลำดับ

2) ผลของบุญกรรมในอดีตชาติต่อชีวิตในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าบุญกรรมในอดีตชาติมีผลกับชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 30,001-80,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.94 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.81 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, 80,000-130,000 บาท และมากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.57, 4.00, 3.84, 3.80 ตามลำดับ

3) การสั่งสมบุญเพื่อชีวิตในชาติหน้า พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อข้อคำถามนี้ในระดับดี โดยมีเพียงเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทเท่านั้นที่มีระดับทัศนคติในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด เกษตรกรกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.81 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.20 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, 80,000-130,000 บาท และมากกว่า 230,000 บาท ซึ่งทัศนคติในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 3.91, 3.83, 3.74 และ 3.60 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) ความเชื่อเกี่ยวกับอดีตชาติ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเชื่อว่าอดีตชาติมีอยู่จริง โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 150,001-200,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.96 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.95 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มี

หนี้สิน มากกว่า 250,000 บาท และ 100,001-150,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.89 ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท และหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.74 และ 4.61 ตามลำดับ

2) ผลของบุญกรรมในอดีตชาติต่อชีวิตในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเชื่อว่าอดีตชาติมีอยู่จริง โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.84 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท และ 150,001-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.83 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท, 50,000-100,000 บาท และต่ำกว่า 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.78, 4.70 และ 4.39 ตามลำดับ

3) การสั่งสมบุญเพื่อชีวิตในชาติหน้า พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.21 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท มีระดับทัศนคติดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.02 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, 100,001-150,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีทัศนคติในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.00, 3.96, 3.90 และ 3.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.10 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน

รายได้ / ทรัพย์สิน	ทัศนคติว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น					ทัศนคติที่จะเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชน						
	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	70.40	25.90	3.70	-	-	4.67	14.80	74.10	11.10	-	-	4.04
	60.70*	35.70*	3.60*	-	-	4.57*	32.10*	57.10*	10.70*	-	-	4.21*
2*	76.10	17.90	5.20	0.70	-	4.69	3.70	91.00	5.20	-	-	3.99
	73.60*	24.50*	1.90*	-	-	4.72*	30.20*	60.40*	9.40*	-	-	4.21*
3*	86.80	13.20	-	-	-	4.87	46.10	50.00	3.90	-	-	4.42
	70.10*	26.40*	3.40*	-	-	4.67*	27.60*	67.80*	4.60*	-	-	4.23*
4*	51.40	40.00	5.70	2.90	-	4.40	20.00	54.30	25.70	-	-	4.94
	75.30*	19.50*	3.90*	1.30*	-	4.69*	10.40*	80.50*	9.10*	-	-	4.01*
5*	27.80	66.70	5.60	-	-	4.22	27.80	61.10	11.10	-	-	4.17
	75.60*	22.00*	2.40*	-	-	4.73*	17.10*	75.60*	7.30*	-	-	4.10*
6*	46.70	53.30	-	-	-	4.47	80.00	13.30	6.70	-	-	4.73
	57.90*	26.30*	10.50*	5.30*	-	4.37*	21.10*	63.20*	15.80*	-	-	4.05*

หมายเหตุ

1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.10 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่าง ๆ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน จะเห็นว่า

1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 80,000-130,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,001-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.68 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท, มากกว่า 230,000 บาท, 130,001-180,000 บาท และ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.67, 4.47, 4.40 และ 4.22 ตามลำดับ

2) การเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.94 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.73 และ 4.42 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท และ 30,000-80,000 บาท มีทัศนคติในข้อความนี้ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.17, 4.04 และ 3.99 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่าง ๆ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 200,001-250,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.73 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.72 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, 100,001-150,000 บาท ต่ำกว่า 50,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.69, 4.67, 4.57 และ 4.37 ตามลำดับ

2) การเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 100,001-150,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.23 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท และต่ำกว่า 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.21 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท,

200,001-250,000 บาท และ 150,001-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติ อยู่ที่ 4.10, 4.05 และ 4.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.11 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม

รายได้ / ทัศนคติ	ทัศนคติว่ามีความจำเป็นที่ต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ใน					ทัศนคติว่าการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม					ทัศนคติที่จะสร้างเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการ					
	การทำเกษตรกรรมบนที่ดินของท่าน					จะทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น					ทำเกษตรกรรม					
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	7.40	85.29	7.40	-	4.00	66.70	29.60	3.70	-	4.59	18.50	66.70	11.10	3.70	-	4.00
	64.30*	35.70*	-	-	4.64*	89.30*	10.70*	-	-	4.89*	53.60*	42.90*	3.60*	-	-	4.50*
2*	23.90	74.60	1.50	-	4.22	90.30	6.00	3.00	0.70	4.86	25.40	52.20	19.40	3.00	-	4.00
	58.50*	37.70*	3.80*	-	4.55*	79.20*	15.10*	5.70*	-	4.74*	54.70*	41.50*	3.80*	-	-	4.51*
3*	76.30	22.40	1.30	-	4.75	80.30	17.10	2.60	-	4.78	38.20	56.60	5.30	-	-	4.33
	58.60*	39.10*	2.30*	-	4.56*	87.40*	9.20*	3.40*	-	4.84*	44.80*	49.40*	5.70*	-	-	4.39*
4*	71.40	25.70	2.90	-	4.69	71.40	28.60	-	-	4.71	82.90	14.30	2.90	-	-	4.80
	32.50*	66.20*	1.30*	-	4.31*	80.50*	18.20*	-	1.30*	4.78*	26.00*	55.80*	16.90*	1.30*	-	4.06*
5*	88.90	11.10	-	-	4.89	94.40	5.60	-	-	4.94	22.20	66.70	11.10	-	-	4.11
	36.60*	31.00*	2.40*	-	4.34*	78.00*	17.10*	2.40*	2.40*	4.71*	19.50*	48.40*	26.80*	4.90*	-	3.83*
6*	73.30	13.30	13.30	-	4.60	60.00	13.30	26.70	-	4.33	88.70	13.30	-	-	-	4.87
	21.10*	68.40*	10.50*	-	4.11*	73.70*	10.50*	15.80*	-	4.58*	15.80*	52.60*	21.10*	10.50*	-	3.74*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-150,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,000-150,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

จากตาราง 5.11 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่างๆด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะเห็นว่า

1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของตน โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 180,001-230,000 บาท มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, มากกว่า 230,000 บาท และ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.69, 4.60 และ 4.22 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีทัศนคติในข้อความนี้ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.00

2) การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 180,001-230,000 บาท มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.94 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 3.86 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท, 130,001-180,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท และมากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.78, 4.71, 4.59, 4.33 ตามลำดับ

3) การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.80 และ 4.33 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท, 30,000-80,000 บาท ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีทัศนคติในข้อความนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.11 และ 4.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่างๆด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะเห็นว่า

1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่ามี ความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของตน โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติดี

ที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.64 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.56 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และ150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.55, 4.34, 4.31 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.11

2) การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม จะทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.84 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, 50,000-100,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.78, 4.74, 4.71 และ4.58 ตามลำดับ

3) การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติที่ดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.51 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท และ100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.50 และ4.39 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.06, 3.83 และ3.74 ตามลำดับ

จากตาราง 5.12 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ ด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) การใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม หาความรู้ที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของตน โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 130,001-180,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.97 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.82 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, มากกว่า 230,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.73, 4.50, 4.47 และ 4.44 ตามลำดับ

2) การเข้าอบรมโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าร่วมอบรมโครงการต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 80,000-130,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.75 รองลงมาเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.73 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, 130,001-180,000 บาท และ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.67, 4.66 และ 4.31 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มที่มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.04

3) การทำอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงว่างจากการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรทำอาชีพเสริมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดรายรายได้ในช่วงที่มีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 30,000-80,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.95 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ มากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท และ 30,000-80,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 3.89 ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท และ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.69

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ ด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) การใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรใช้เวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม หาคำความรู้ที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของตน โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.85 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.71, 4.63, 4.62 และ 4.42 ตามลำดับ

2) การเข้าอบรมโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าร่วมอบรมโครงการต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินช่วง 50,000-100,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.81 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.79 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 100,001-150,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และ 150,001-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.72, 4.31 และ 4.25 ตามลำดับ

3) การทำอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงว่างจากการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรทำอาชีพเสริมอื่นๆที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงที่มีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.96 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.92 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 150,001-200,000 บาท, 50,000-100,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.91, 4.89, 4.80 และ 4.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.13 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของทัศนคติด้านการเสียใจและการเล่นพนัน

รายได้ / ทัศนคติ	ทัศนคติว่าการเสียใจ					ทัศนคติว่าการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี					ทัศนคติว่าการเสียใจ และการเล่นพนันจะทำให้ท่านเสียเงินเพิ่มเติมลง							
	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	88.90	11.10	-	-	-	4.89	59.30	37.00	3.70	-	-	4.56	96.40*	3.60*	-	-	-	4.93*
2*	98.50	1.50	-	-	-	4.99	70.10	23.90	6.00	-	-	4.64	83.00*	17.00*	-	-	-	4.83*
3*	82.90	15.80	1.30	-	-	4.82	82.90	14.50	2.60	-	-	4.80	77.00*	20.70*	-	-	-	4.75*
4*	74.30	25.70	-	-	-	4.74	77.10	22.90	-	-	-	4.77	68.80*	23.40*	7.80*	-	-	4.61*
5*	77.80	16.70	5.60	-	-	4.72	55.60	44.40	-	-	-	4.56	63.40*	36.60*	-	-	-	4.63*
6*	86.70	13.30	-	-	-	4.87	93.30	6.70	-	-	-	4.93	36.80*	52.60*	10.50*	-	-	4.26*

หมายเหตุ

1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของภาพกราฟที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.13 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่าง ๆ ด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน จะเห็นว่า

1) การเสี่ยงโชคและการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเสี่ยงโชคและการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 30,000-80,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.99 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ มากกว่า 230,000 บาท, 80,000-130,000 บาท, 130,001-180,000 บาท และ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.87, 4.82, 4.74 และ 4.72 ตามลำดับ

2) การเสี่ยงโชคและการเล่นพนันจะทำให้ท่านมีเงินลดลง พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเสี่ยงโชคและการเล่นพนันจะทำให้มีเงินลดลง โดยเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.80 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 130,001-180,000 บาท, 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.77 และ 4.64 ตามลำดับ และ 180,001-230,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากันอยู่ที่ 4.56

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่าง ๆ ด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) การเสี่ยงโชคและการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเสี่ยงโชคและการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 200,001-250,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.95 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, 50,000-100,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.89, 4.88, 4.83 และ 4.68

2) การเสี่ยงโชคและการเล่นพนันจะทำให้ท่านมีเงินลดลง พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อความนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเสี่ยงโชคและการเล่นพนันจะทำให้มีเงินลดลง โดย

เกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับทัศนคติดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.93 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.83 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท , 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.75, 4.63, 4.61 และ 4.26 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรม

การวิเคราะห์พฤติกรรมของเกษตรกรไทยในพื้นที่ ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา แสดงผลโดยค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต โดยวิเคราะห์ผ่านพฤติกรรม ซึ่งผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม ด้านการทำงาน ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการใช้เวลาว่าง ด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลข้อมูลดังนี้

ค่าเฉลี่ย อยู่ในช่วง 4.21-5.00 หมายถึง พฤติกรรมในข้อคำถามนั้นดีมาก

อยู่ในช่วง 3.41-4.20 หมายถึง พฤติกรรมในข้อคำถามนั้นดี

อยู่ในช่วง 2.61-3.40 หมายถึง พฤติกรรมในข้อคำถามนั้นปานกลาง

อยู่ในช่วง 1.81-2.60 หมายถึง พฤติกรรมในข้อคำถามนั้นน้อย

อยู่ในช่วง 1.00-1.80 หมายถึง พฤติกรรมในข้อคำถามนั้นน้อยที่สุด

ตารางที่ 5.14 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม

รายได้ / หนี้สิน	จำนวนวางแผนการใช้จ่ายเป็นประจำทุกเดือน					จำนวนเงินเป็นประจำทุกเดือน					จำนวนเงินจากสถาบันการเงิน หรือคนรู้จัก					
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	7.40	29.60	59.30	3.70	-	3.41	37.00	48.10	3.70	-	3.56	33.30	3.70	11.10	-	3.23
	32.10*	53.60*	14.30*	-	-	4.18*	64.30*	7.10*	-	-	4.21*	10.70*	17.90*	25.00*	39.30*	2.21*
2*	9.70	47.80	31.30	10.40	0.70	3.55	29.90	39.60	20.10	4.50	3.13	19.40	36.60	29.10	12.70	2.69
	30.20*	49.10*	18.90*	1.90*	-	4.08*	43.40*	28.30*	-	-	4.00*	1.90*	28.30*	35.80*	15.10*	2.74*
3*	1.30	50.00	39.50	9.20	-	3.43	18.40	73.70	7.90	-	3.11	21.10	25.00	30.30	10.50	2.96
	11.50*	62.10*	20.70*	5.70*	-	3.79*	28.70*	52.90*	6.90*	-	3.45*	10.30*	36.80*	40.20*	9.20*	2.22*
4*	34.30	45.70	14.30	5.70	-	4.09	54.30	20.00	5.70	-	3.89	-	17.10	48.60	17.10	2.34
	11.70*	37.70*	39.00*	11.70*	-	3.49*	19.50*	50.60*	23.40*	3.90*	2.94*	2.60*	37.70*	19.50*	6.50*	3.06*
5*	50.00	44.40	5.60	-	-	4.44	38.90	11.11	-	-	4.39	-	72.20	11.10	5.60	2.89
	7.30*	29.30*	53.70*	9.80*	-	3.34*	12.20*	58.50*	17.10*	4.90*	3.00*	43.90*	34.10*	17.10*	2.40*	3.27*
6*	73.30	26.70	-	-	-	4.73	33.33	6.70	-	-	4.53	6.70	26.00	40.00	20.00	2.40
	5.30*	10.50*	52.60*	26.30*	5.30*	2.84*	21.10*	42.10*	26.30*	5.30*	2.95*	5.30*	31.60*	10.50*	5.30*	3.37*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้ในระดัต่างๆ

จากตาราง 5.14 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้จ่าย พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.73 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.44 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 30,000-80,000 บาท, 80,000-130,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.09, 3.55, 3.43 และ 3.41 ตามลำดับ

2) การออมเงิน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.53 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.39 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.89 และ 3.56 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท ซึ่งมีระดับพฤติกรรมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.13 และ 3.11 ตามลำดับ

3) การกู้ยืม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 80,000-130,000 บาท

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่าง ๆ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.34 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.40 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, 80,000-130,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.69, 2.89, 2.96 และ 3.23 ตามลำดับ

1) การวางแผนการใช้จ่าย พบว่าเกษตรกรทุกระดับหนี้สินมีระดับพฤติกรรมดี โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.18 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.08 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.79, 3.49, 3.34 และ 2.84 ตามลำดับ

2) การออมเงิน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.21 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน

50,000-100,000 บาท และ 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.00 และ 3.45 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท, มากกว่า 250,000 บาท และ 150,001-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.00, 2.95 และ 2.94 ตามลำดับ

3) การกั๊ยืม พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดี และดีที่สุด ในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.21 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.22 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท, 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีระดับพฤติกรรมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.74, 2.74, 3.06, 3.27 และ 3.37 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.15 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการทำงาน

รายได้ / หนี้สิน	ท่านมีภาระวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก					\bar{X}	ท่านใช้วิธีการใหม่ ¹ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม					\bar{X}
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1	
1*	7.40	29.60	55.60	7.40	-	3.37	3.70	18.50	63.00	11.10	3.70	3.07
	42.90*	53.60*	3.60*	-	-	4.39*	14.30*	35.70*	50.00*	-	-	3.64*
2*	9.70	20.10	61.20	9.00	-	3.31	2.20	3.00	93.30	1.50	-	3.06
	41.50*	41.50*	11.30*	5.70*	-	4.19*	13.20*	45.30*	28.30*	13.20*	-	3.58*
3*	11.80	67.10	15.80	3.90	-	3.83	3.90	60.50	17.10	18.40	-	3.50
	17.20*	49.40*	32.20*	1.10*	-	3.83*	6.90*	36.80*	49.40*	6.90*	-	3.44*
4*	42.90	48.60	5.70	2.90	-	4.31	11.40	42.90	25.70	17.10	2.90	3.43
	6.50*	24.70*	63.60*	5.20*	-	3.32*	2.60*	16.90*	75.30*	5.20*	-	3.17*
5*	38.90	55.60	5.60	-	-	4.33	5.60	72.20	22.20	-	-	4.83
	4.90*	31.70*	51.20*	12.20*	-	3.29*	17.10*	63.40*	17.10*	2.40*	-	3.59*
6*	73.30	13.30	13.30	-	-	4.60	46.70	20.00	20.00	13.30	-	4.00
	5.30*	15.80*	52.60*	26.30*	-	3.00*	-	78.90*	15.80*	5.30*	-	2.74*

หมายเหตุ

1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,000-150,000 บาท

4* รายได้ 130,000-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,000-200,000 บาท

5* รายได้ 180,000-250,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,000-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.15 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการทำงาน จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง มากกว่า 230,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมากที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.60 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท และ130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.33 และ4.31 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท, 30,000-80,000 บาท ซึ่งมีระดับพฤติกรรมดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.83, 3.37 และ3.31 ตามลำดับ

2) วิธีการในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 180,001-230,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมากที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.83 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 80,000-130,000 บาท และ130,001-180,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระดับดีอยู่ที่ 4.00, 3.50 และ3.43 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท และต่ำกว่า30,000 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.07 และ3.06 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมากที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.39 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท และ100,001-150,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.19 และ3.83 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.32, 3.29 และ3.00 ตามลำดับ

2) การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรเกือบทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าควรมีการใช้วิธีการใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดี และที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.64 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท และ50,000-100,000 บาท และ100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.59, 3.58 และ 3.44 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท และมากกว่า

250,000 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.17 และ 2.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.16 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

รายได้ / หนี้สิน	ทานทานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า					ทำงานใจทำงาน และใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ในปัจจุบัน โดยที่ไม่กังวลเรื่องผล กรรมจากอดีตชาติ						
	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}
	1*	100.00	-	-	-	-	5.00	-	59.30	33.30	7.40	-
2*	75.00*	17.90*	7.10*	-	-	4.68*	25.00*	53.60*	21.40*	-	-	4.04*
3*	98.50	1.50	-	-	-	4.99	9.70	68.70	17.90	3.70	-	3.84
4*	84.90*	9.40*	5.70*	-	-	4.79*	15.10*	50.90*	32.10*	1.90*	-	3.79*
5*	88.20	9.20	2.60	-	-	4.85	7.90	19.70	68.40	3.90	-	3.32
6*	94.30*	4.60*	1.10*	-	-	4.93*	13.80*	42.50*	42.50*	1.10*	-	3.69*
	71.40	20.00	8.60	-	-	4.63	11.40	74.30	14.30	-	-	3.97
	92.20*	6.50*	1.30*	-	-	4.91*	6.50*	63.60*	23.40*	6.50*	-	3.70*
	66.70	22.20	5.60	5.60	-	4.50	50.00	33.30	16.70	-	-	4.34
	95.1*	2.40*	-	2.40*	-	3.90*	7.30*	63.40*	24.40*	4.90*	-	3.73*
	80.00	13.30	6.70	-	-	4.73	33.30	40.00	13.30	13.30	-	3.93
	89.50*	10.50*	-	-	-	4.89*	10.50*	36.80*	36.80*	15.80*	-	3.42*

หมายเหตุ

- 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท
- 2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท
- 3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท
- 4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท
- 5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท
- 6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกณฑ์ที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.16 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม จะเห็นว่า

1) การทำบุญอย่างสม่ำเสมอเพื่อหวังจะมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือมีการทำบุญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหวังจะมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า โดยเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 5.00 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,000-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.99 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท, มากกว่า 230,000 บาท, 130,001-180,000 บาท, 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.85, 4.37, 4.63 และ 4.50 ตามลำดับ

2) การใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.34 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.97 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท, 80,000-130,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.93, 3.84, 3.52 และ 3.32 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การทำบุญอย่างสม่ำเสมอเพื่อหวังจะมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือมีการทำบุญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหวังจะมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า โดยเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.93 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.91 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท, 50,000-100,000 บาท, ต่ำกว่า 50,000 บาท และ 200,001-250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.89, 4.79 และ 4.68 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000 บาท ซึ่งมีระดับพฤติกรรมดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.90

2) การใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ในปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.04 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.79 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 200,001-250,000

บาท, 150,001-200,000 บาท, 100,001-150,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรม
ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.73, 3.70, 3.69 และ 3.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.17 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน

รายได้ / หนี้สิน	ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน					ท่านมีบทบาท หรือหน้าที่ในการวางแผนการทำงานในระดับชุมชน					\bar{X}
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
1*	55.60	37.00	7.40	-	-	4.48	14.80	70.40	3.70	-	3.33
	64.30*	28.60*	7.10*	-	-	4.57*	17.90*	53.60*	3.60*	-	3.64*
2*	80.62	8.20	11.20	-	-	4.69	14.90	70.10	4.50	0.70	3.28
	73.60*	26.40*	-	-	-	4.74*	24.50*	50.90*	7.50*	3.80*	3.36*
3*	78.90	21.10	-	-	-	4.79	10.50	75.00	7.90	3.90	3.00
	80.50*	13.80*	5.70*	-	-	4.75*	21.80*	59.80*	4.60*	1.10*	3.40*
4*	57.10	37.10	5.70	-	-	4.51	25.70	54.30	11.40	-	3.31
	71.40*	18.20*	10.40*	-	-	4.61*	22.10*	68.80*	3.90*	-	3.29*
5*	44.40	44.40	11.10	-	-	4.34	50.00	27.80	5.60	-	3.78
	65.90*	19.50*	14.60*	-	-	4.51*	9.80*	78.00*	9.80*	2.40*	3.02*
6*	66.70	33.30	-	-	-	4.67	60.00	-	-	-	4.40
	57.90*	31.60*	10.50*	-	-	4.47*	5.30*	78.90*	15.80*	-	2.89*

หมายเหตุ

1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดับต่างๆ

จากตาราง 5.17 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน จะเห็นว่า

1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้มีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 80,000-130,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และที่สูงสุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับทัศนคติอยู่ที่ 4.79 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 30,001-80,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.69 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 180,001-230,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท และ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.67, 4.51, 4.48 และ 4.34 ตามลำดับ

2) การเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.40 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในระดับดี อยู่ที่ 3.78 ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ ต่ำกว่า 30,000 บาท, 130,001-180,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในข้อคำถามนี้ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.33, 3.31, 3.28, 3.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะเห็นว่า

1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน พบว่าเกษตรกรในทุกระดับหนี้สินมีทัศนคติในข้อคำถามนี้ดีมาก กล่าวคือเห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 100,001-150,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.75 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.74 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, ต่ำกว่า 50,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.61, 4.57, 4.51 และ 4.47 ตามลำดับ

2) การเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.64 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.40 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

, 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, มากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.36, 3.29, 3.02 และ 2.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.18 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

รายได้ / หนี้สิน	ท่านมีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม					ท่านคิดค้นสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม						
	5	4	3	2	1	\bar{X}	5	4	3	2	1	\bar{X}
1*	11.10	33.30	55.60	-	-	3.56	7.40	11.10	66.70	14.80	-	3.11
	46.40*	53.60*	-	-	-	4.46*	21.40*	57.10*	21.40*	-	-	4.00*
2*	9.70	65.70	21.60	3.00	-	3.82	5.20	25.40	63.40	6.00	-	3.30
	24.50*	67.90*	3.80*	3.80*	-	4.13*	22.60*	34.00*	41.50*	1.90*	-	3.75*
3*	10.50	71.10	15.80	2.60	-	3.89	-	25.00	56.60	17.10	1.30	3.05
	21.80*	67.80*	10.30*	-	-	4.11*	12.60*	23.00*	56.30*	8.00*	-	3.40*
4*	20.00	57.10	17.10	5.70	-	3.91	22.90	34.30	31.40	8.60	2.90	3.66
	2.60*	54.50*	40.30*	2.60*	-	3.57*	3.90*	22.10*	62.30*	11.70*	-	3.18*
5*	55.60	33.30	11.10	-	-	4.45	22.20	55.60	16.70	5.60	-	3.94
	7.30*	51.20*	34.10*	7.30*	-	3.58*	7.31*	51.20*	34.10*	7.30*	-	3.58*
6*	60.00	33.30	6.70	-	-	4.53	86.70	13.30	-	-	-	4.87
	-	47.40*	47.40*	5.30*	-	2.42*	-	15.80*	47.40*	31.60*	5.30*	2.74*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท 4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท 5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,001-150,000 บาท 6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกษตรกรที่มีหนี้สินในระดัต่างๆ

จากตาราง 5.18 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่างๆด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะเห็นว่า

1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.53 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.45 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 80,000-130,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.91, 3.89, 3.82 และ 3.56 ตามลำดับ

2) การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีระดับพฤติกรรมดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.87 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท และ 130,001-180,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.94 และ 3.66 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วง 30,000-80,000 บาท, ต่ำกว่า 30,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.30, 3.11 และ 3.05 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อความในประเด็นต่างๆด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม จะเห็นว่า

1) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.46 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 50,000-100,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.13 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สินในช่วง 100,001-150,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 4.11, 3.58 และ 3.57 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 2.42

2) การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับหนี้สินทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.00 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท และ 200,001-250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.75 และ 3.58 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000

บาท 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 230,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.40, 3.18 และ 2.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.19 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการใช้เวลาว่าง

	ทำนใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม					ทำนเข้าร่วมอบรมโครงการต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม					ทำนทำอาชีพเสริมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้ ในช่วงที่มีเวลาว่าง						
	\bar{X}					\bar{X}					จากการทำเกษตรกรรม						
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
1*	18.50	7.40	51.90	22.20	-	3.22	11.10	7.40	59.30	22.20	-	3.07	33.30	59.30	7.40	-	4.26
	39.30*	42.90*	14.30*	3.60*	-	4.18*	64.30*	25.00*	10.70*	-	-	4.54*	50.00*	39.30*	7.10*	3.60*	4.36*
2*	6.00	23.10	61.20	9.00	0.70	3.25	17.20	20.90	52.20	9.70	-	3.45	32.80	55.20	10.40	1.50	4.19
	17.00*	58.50*	22.60*	1.90*	-	3.91*	30.20*	39.60*	30.20*	-	-	4.00*	41.50*	45.30*	11.30*	1.90*	4.26*
3*	6.60	38.20	53.90	1.30	-	3.50	11.80	22.40	60.50	5.30	-	3.41	71.10	10.50	11.80	6.60	4.46
	3.40*	35.60*	58.60*	2.30*	-	3.40*	10.30*	35.60*	43.70*	10.30*	-	3.46*	46.00*	43.70*	9.20*	1.10*	4.34*
4*	11.40	40.00	22.90	25.70	-	3.37	42.90	40.00	11.40	5.70	-	4.20	11.40	60.00	25.70	2.90	3.80
	1.30*	15.60*	68.80*	14.30*	-	3.04*	10.40*	19.50*	63.60*	6.50*	-	3.34*	35.10*	41.60*	16.90*	6.50*	4.05*
5*	22.20	44.44	33.33	-	-	3.89	11.10	61.10	22.20	5.60	-	3.72	27.80	55.60	16.70	-	4.11
	9.80*	17.10*	56.10*	14.60*	2.40*	3.17*	9.80*	19.50*	58.50*	12.20*	-	3.27*	34.10*	48.80*	17.10*	-	4.17*
6*	13.30	73.30	13.30	-	-	4.00	20.00	66.70	13.30	-	-	4.07	33.30	53.30	13.30	-	4.20
	-	15.80*	47.40*	36.80*	-	2.79*	-	-	63.20*	36.80*	-	2.63*	21.10*	63.20*	15.80*	-	4.05*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนที่ส้นต่ำกว่า 50,000 บาท

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนที่ส้น 150,001-200,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนที่ส้น 50,000-100,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนที่ส้น 200,001-250,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนที่ส้น 100,001-150,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนที่ส้นมากกว่า 250,000 บาท

จากตาราง 5.19 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) การใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.00 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.89 และ 3.50 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.37, 3.25 และ 3.22 ตามลำดับ

2) การเข้าอบรมโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.07 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.20 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.72, 3.45 และ 3.41 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท ซึ่งมีระดับพฤติกรรมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.07

3) การทำอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงว่างจากการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.46 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.26 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท, 180,001-230,000 บาท และ 130,001-180,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.20, 4.19, 4.11 และ 3.80 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) การใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.18 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.91 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-

200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 3.40, 3.04, 3.17 และ 2.79 ตามลำดับ

2) การเข้าอบรมโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.54 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท และ 100,001-150,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.00 และ 3.46 ตามลำดับ ส่วนเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 3.34, 3.27 และ 2.63 ตามลำดับ

3) การทำอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงว่างจากการทำเกษตรกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.36 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท และ 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 4.34 และ 4.26 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.20 ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมด้านการเสี่ยงโชคและการลงทุน

	ท่านเสี่ยงจัดเป็นเป็นประจำ และ/หรือ เล่นการพนันทุกครั้งเมื่อ					มิเวลาง่วง					ท่านทำทุกวิถีทางเพื่อหาเงินมาใช้ในการเสี่ยงโชค และ/หรือ เล่น					ท่านเสี่ยงโชค และ/หรือ เล่นการพนันมากที่สุด เมื่อท่านไม่ได้รับ				
	ความถี่ของกิจกรรม					การพนัน					ความถี่ของกิจกรรม					การพนัน				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1*	-	14.80	29.60	55.60	2.59	-	-	3.70	66.70	29.60	-	-	3.70	66.70	29.60	-	-	3.70	63.00	33.30
2*	-	7.10*	21.40*	53.60*	2.18*	-	-	10.70*	50.00*	39.30*	-	-	10.70*	50.00*	39.30*	-	3.60*	10.70*	46.40*	39.30*
3*	0.70	9.70	36.60	49.30	3.70	2.54	0.70	5.20	75.40	18.70	1.88	0.70	5.20	75.40	18.70	-	0.70	13.40	70.10	15.70
4*	-	1.90*	26.40*	49.10*	2.08*	2.08*	-	9.40*	60.40*	30.20*	1.79*	-	9.40*	60.40*	30.20*	-	-	11.30*	49.10*	39.60*
5*	-	1.30	39.50	22.40	36.80	2.05	1.30	21.10	63.20	14.50	2.09	-	19.70	63.20	14.50	-	-	19.70	19.70	60.50
6*	-	5.70*	33.30*	41.40*	19.50*	2.25*	-	11.50*	63.20*	25.30*	1.86*	-	11.50*	63.20*	25.30*	-	1.10*	13.80*	44.80*	40.20*
	2.90	17.10	62.90	17.10	2.06	-	14.30	40.00	45.70	1.69	-	14.30	40.00	45.70	-	-	8.60	60.00	31.40	
	-	7.80*	45.50*	39.00*	7.80*	2.55*	2.60*	6.50*	74.00*	16.90*	1.95*	-	6.50*	74.00*	16.90*	-	-	11.70*	63.60*	24.70*
	-	11.10	27.80	44.40	16.70	2.33	-	5.60	50.00	44.40	1.61	-	5.60	50.00	44.40	-	-	22.20	50.00	27.80
	-	9.80*	39.00*	43.90*	7.30*	2.51*	-	7.30*	73.20*	19.50*	1.88*	-	7.30*	73.20*	19.50*	-	-	29.30*	53.70*	17.10*
	-	6.70	46.70	33.30	13.30	2.47	-	13.30	60.00	26.70	1.87	-	13.30	60.00	26.70	-	6.70	40.00	46.70	6.70
	5.30*	21.10*	26.30*	42.10*	5.30*	2.79*	-	31.60*	57.90*	10.50*	2.21*	-	31.60*	57.90*	10.50*	-	-	26.30*	73.70*	2.26*

หมายเหตุ 1* รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท / จำนวนหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท

2* รายได้ 30,000-80,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 50,000-100,000 บาท

3* รายได้ 80,000-130,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 100,000-150,000 บาท

* แสดงรายละเอียดของเกณฑ์ที่มีหนี้สินในระดับต่าง

4* รายได้ 130,001-180,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 150,001-200,000 บาท

5* รายได้ 180,001-230,000 บาท / จำนวนหนี้สิน 200,001-250,000 บาท

6* รายได้มากกว่า 230,000 บาท / จำนวนหนี้สินมากกว่า 250,000 บาท

จากตาราง 5.20 เมื่อพิจารณาจากระดับรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน จะเห็นว่า

1) ความถี่ในการเสี่ยงโชค และ/หรือการเล่นพนัน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.05 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.06 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, มากกว่า 230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.33, 2.47, 2.54 และ 2.59 ตามลำดับ

2) การพยายามหาเงินเพื่อนำมาใช้ในการเสี่ยงโชค และ/หรือเล่นพนัน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.61 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ 130,001-180,000 บาท และต่ำกว่า 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.69 และ 1.74 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท, 80,000-130,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.87, 1.88 และ 2.09 ตามลำดับ

3) เสี่ยงโชค และ/หรือ เล่นพนันมากขึ้นเมื่อไม่ได้รับความพึงพอใจในครั้งก่อนหน้า พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ 80,000-130,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.59 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท และ 130,001-180,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ที่ 1.70 และ 1.77 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีรายได้ 180,001-230,000 บาท, 30,000-80,000 บาท และมากกว่า 230,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.94, 1.99 และ 2.47 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากระดับหนี้สินของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ของข้อคำถามในประเด็นต่างๆด้านการใช้เวลาว่าง จะเห็นว่า

1) ความถี่ในการเสี่ยงโชค และ/หรือการเล่นพนัน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดี และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.08 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.18 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 2.25, 2.51, 2.53 และ 2.79 ตามลำดับ

2) การพยายามหาเงินเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงโชค และ/หรือเล่นพนัน พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.71 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.79 ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 100,001-150,000 บาท, 200,001-250,000 บาท, 150,001-200,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.86, 1.88, 1.95 และ 2.21 ตามลำดับ

3) เลี้ยงโชค และ/หรือ เล่นพนันมากขึ้นเมื่อไม่ได้รับความพึงพอใจในครั้งก่อนหน้า พบว่าเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท มีพฤติกรรมในระดับดีมาก และดีที่สุดในกลุ่มระดับรายได้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.70 รองลงมาคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 50,000-100,000 บาท และ 100,001-150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.72 และ 1.76 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือคือเกษตรกรที่มีหนี้สิน 150,001-200,000 บาท, 200,001-250,000 บาท และมากกว่า 250,000 บาท ซึ่งมีพฤติกรรมในระดับดี มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมอยู่ที่ 1.87, 2.12 และ 2.26 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ในระดับสูงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับที่มีหนี้สินในระดับต่ำ กล่าวคือยังมีรายได้สูงมากเท่าใดก็ยังมีแนวโน้มที่จะมีหนี้สินต่ำเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ กล่าวคือกลุ่มเกษตรกรที่มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติและพฤติกรรมในด้านต่างๆในระดับสูง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี กล่าวคือมีรายได้ในระดับสูง และมีหนี้สินในระดับต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่ายิ่งเกษตรกรมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านต่างๆตามที่ศึกษาดีมากเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มที่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นมากเท่านั้น

5.2 ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเลือกผู้สัมภาษณ์จากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้จัดกลุ่มรายได้และหนี้สินเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประเด็นของผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น โดยเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วงต่ำกว่า 130,000 บาท ถือเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ เกษตรกรที่มีรายได้สูงกว่า 130,000 บาท คือเกษตรกรที่มีรายได้สูง ในขณะที่เกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำกว่า 150,000 บาท คือเกษตรกรที่มีหนี้สินต่ำ และเกษตรกรที่มีหนี้สินสูงกว่า 150,000 บาท คือเกษตรกรที่มีหนี้สินสูง ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์จัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดของการนำเสนอ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในด้านต่างๆได้ ดังนี้

1. ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม ของเกษตรกรที่มีระดับรายได้ และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในทุกๆ ระดับมีทัศนคติในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมในระดับดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าการวางแผนการใช้จ่าย การออมเงิน เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก รวมทั้งมองว่าการกู้ยืมเงินเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ แต่ในทางพฤติกรรม กลับพบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้ และหนี้สินไม่สามารถมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมได้เท่ากับทัศนคติของตน โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดของการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการใช้จ่าย และการกู้ยืม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“มันวางแผนไม่ได้ค่อยหรอก แต่ก็พยายามจะทำทุกอย่างนะ บางทีก็ได้บ้างไม่ได้บ้าง . . .”

“รายรับมันน้อยกว่ารายจ่าย ก็พยายามจะเก็บเงินนะ แต่เดี๋ยวก็ต้องไปเอาออกมาใช้ . . .”

“ก็ไม่ได้อยากกู้บ่อยๆนะ แต่เงินมันไม่พอจริงๆ ผลผลิตราคาไม่ดี ค่าเช่าที่ก็แพง เราก็ต้องกู้เงินคนอื่นเขามาลงทุน . . .”

“เงินที่ได้จากการขาย(ผลผลิต)แต่ละปี ก็ต้องเอาไปใช้หนี้เขา ป้ากู่ของธ.ก.ส. จ่ายไม่ครบก็กลัวเขาจะยึดที่ดิน . . .”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากระดับรายได้ หรือระดับหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรีจังหวัดนครราชสีมา มีทัศนคติในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมในระดับที่ดีมาก แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านนี้ ตัวอย่างเช่น การมีภาระค่าใช้จ่ายต่างๆที่สูงเกินกว่ารายรับ และการต้องชำระหนี้ที่กู้ยืมจากสถาบันการเงิน หรือคนรู้จัก เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้จากการสัมภาษณ์ทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จะพบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สินไม่สามารถมีพฤติกรรมที่ดีในด้านนี้ ทั้งๆที่มีทัศนคติที่ดีในด้านนี้ได้ แต่ผู้ศึกษาก็พบความแตกต่างระหว่างเกษตรกรที่มีรายได้สูง กับรายได้ต่ำ และหนี้สินสูง กับหนี้สินต่ำ ในเรื่องความพยายามที่จะวางแผนการใช้จ่าย การออมเงิน และความพยายามที่จะแก้ปัญหาทางการเงินด้วยตนเอง กล่าวคือ เกษตรกรที่ยังมีรายได้สูง และหนี้สินต่ำจะยังมีความพยายามที่จะวางแผนการใช้จ่าย การออม และแก้ปัญหาทางการเงินด้วยตนเอง มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ และหนี้สินสูง

2. ด้านการทำงาน

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านการทำงาน ของเกษตรกรที่มีรายได้ในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำมีทัศนคติในด้านการทำงานในระดับดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าการวางแผนการเพาะปลูก รวมทั้งควรใช้วิธีการใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในทางพฤติกรรมก็พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการวางแผนการเพาะปลูก และมีความพยายามที่จะพัฒนาวิธีการทำเกษตรกรรมแบบใหม่ ดังคำสัมภาษณ์

“ก็ต้องวางแผนทุกปีอยู่แล้ว แล้วก็ต้องไปดูด้วยว่าสภาพดินตรงนั้นมันเหมาะที่จะปลูกพืชเดิมต่อไหม. . .”

“พยายามปรับปรุงวิธีการเพาะปลูกอยู่เรื่อยๆด้วยวิธีของตัวเองนี่แหละ ได้ผลบ้างไม่ได้บ้าง. . .”

ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำและหนี้สินสูง พบว่ามีทัศนคติในด้านการทำงานในระดับปานกลางถึงดี กล่าวคือ มองว่าการวางแผนการเพาะปลูก และการใช้วิธีการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างจากบรรพบุรุษอาจจะจำเป็น ซึ่งในทางพฤติกรรมก็พบว่า เกษตรกรกลุ่มนี้มีการวางแผนการเพาะปลูก และการใช้วิธีการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างจากบรรพบุรุษค่อนข้างน้อย ดังคำสัมภาษณ์

“ไม่เห็นต้องวางแผนอะไรเท่าไรหรอก ก็ปลูกเดิมๆซ้ำๆอยู่แล้ว. . .”

“วิธีการทำเกษตรกรรมมันก็เป็นแบบเดิมนั่นแหละ ก็ทำตามนั้น เพราะมันต้องทำแบบนี้อยู่แล้ว. . .”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรีจังหวัดนครราชสีมา ที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำ มีทัศนคติและพฤติกรรม ในด้านการทำงานดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ และหนี้สินสูง โดยข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรกลุ่มที่มี รายได้ต่ำ และหนี้สินสูงเห็นว่าไม่จำเป็นต้องวางแผนการเพาะปลูก และใช้วิธีการทำเกษตรกรรมที่ แตกต่างจากบรรพบุรุษคือ ความคิดที่ว่ารูปแบบในการทำเกษตรกรรมแบบเดิมเป็นสิ่งที่ติดอยู่แล้ว เป็น ต้น

3. ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ของ เกษตรกรที่มีรายได้และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้และหนี้สินในทุกๆระดับส่วน ใหญ่มีระดับทัศนคติในด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรมสูง กล่าวคือ เชื่อว่าอดีตชาติ และผลของบุญ กรรมในอดีตชาติต่อชีวิตปัจจุบันเป็นสิ่งที่มียุ่จริง ทำให้มีพฤติกรรมชอบเข้าวัด ทำบุญ เพื่อหวังให้มี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในชาติหน้า อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่าในทางพฤติกรรมพบว่าเกษตรกร ที่มีรายได้สูง และมีหนี้สินต่ำมีการใช้ชีวิตแบบมองไปข้างหน้า กล่าวคือใช้ชีวิตอย่างเต็มที่โดยไม่เกรง กลัวต่อผลกระทบในอดีตชาติมากนัก รวมทั้งมีความคิดว่าตนจะสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่านี้ได้ ซึ่ง แตกต่างจากเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ และหนี้สินสูงที่ใช้ชีวิตโดยไม่ได้คาดหวังว่าชีวิตในอนาคตของตน จะดีขึ้น และส่วนหนึ่งในจำนวนนี้มองว่าตนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่านี้ไม่ได้เนื่องจากถูกโชคชะตา หรือกรรมเก่ากำหนดเอาไว้แล้ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ . . . เรื่องแบบนี้มันมีอยู่แล้ว ก็ไม่รู้ว่าไปทำเวรกรรมอะไรไว้ถึงมีแต่หนี้ อยากกิน อยากใช้ อะไรก็ทำตามแบบที่คิดไม่ได้ ”

“เคยพยายามทำทุกอย่างแล้ว ก็ทำแบบเดียวกับที่คนอื่นเขาทำ แต่เหมือนมีอะไรมาขัดทำให้ สิ่งที่ยพยายาม (การตั้งใจทำงาน หาเงิน) ไม่สำเร็จสักอย่าง. . .”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรีจังหวัดนครราชสีมา ที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำในระดับต่างๆมีทัศนคติใน เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรมเหมือนกัน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ สูง และหนี้สินต่ำใช้ชีวิตแบบแสวงหาความก้าวหน้า มากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ และหนี้สินสูง ซึ่ง ในส่วนนี้ผู้ศึกษามองว่าฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงระดับรายได้ และหนี้สินเป็นสิ่งที่กลับมาส่งผล ต่อทัศนคติและพฤติกรรมของตัวเกษตรกรอีกทางหนึ่ง กล่าวคือการมีรายได้ต่ำ หรือหนี้สินสูงทำให้ เกษตรกรรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตัวเองมีโอกาสน้อย และศักยภาพที่จะทำสิ่งต่างๆ หรือเข้าถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้น้อย กว่า เกษตรกรที่มีรายได้สูงแต่หนี้สินต่ำ ประกอบกับความคิดว่าตนมีความเสี่ยงจากการที่จะมีฐานะ

ทางเศรษฐกิจที่แยกลงไปกว่านี้ได้สูงกว่าเกษตรกรที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำ ทำให้ยังใช้ชีวิตโดยขาดความกระตือรือร้นต่อไปเรื่อยๆ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ของเกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในทุกๆระดับมีทัศนคติในด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในระดับดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็น รวมทั้งคิดที่จะเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนของงานในระดับชุมชนด้วย ในทางพฤติกรรมพบว่า แม้เกษตรกรเกือบทั้งหมดจะมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนในลักษณะทั่วไป เช่น การช่วยจัดงาน หรือสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น แต่ไม่ได้มีบทบาท หรือหน้าที่ในการวางแผนงานนั้นๆ ยกเว้นเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำ ที่พยายามเข้าไปมีบทบาท หรือหน้าที่ในการวางแผนงานในระดับชุมชน โดยเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำ ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อดีในการเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนในระดับวางแผน เช่น การได้มีโอกาสรู้จักกับคนที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่า ซึ่งสามารถขอความช่วยเหลือได้ โดยเฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม และการช่วยเหลืออื่นๆ ส่วนเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ และหนี้สินสูงได้ให้สัมภาษณ์ข้อจำกัดในการเข้าไปมีบทบาท หรือหน้าที่ในการทำงานในระดับชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ไม่ใช่ว่าไม่อยากทำนะ แต่ลุงคิดว่าลุงไม่ค่อยมีความรู้ และไม่ค่อยเป็นที่ไว้วางใจของคนอื่น. . .”

“ปล่อยให้คนที่เขาทำอยู่แล้วทำไปดีกว่าจะ กลัวว่าถ้าเข้าไปทำจะทำไม่ได้ด้วย”

“เงินไม่ค่อยมีเลยต้องงานเสริมทำอยู่ตลอด ไม่ค่อยมีเวลาไปทำอะไรแบบนี้หรอก. . .”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากระดับรายได้ หรือระดับหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรีจังหวัดนครราชสีมา มีทัศนคติในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนในระดับที่ดีมาก แต่มีข้อจำกัดของการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านนี้ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเข้าไปมีบทบาทในการทำงานร่วมกับชุมชนในระดับการวางแผนงาน ตัวอย่างเช่น การต้องไปทำงานอย่างอื่น และการรู้สึกที่ตนเองไม่มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5. ด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ของเกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในทุกๆระดับมีทัศนคติในด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรมในระดับดีมาก กล่าวคือ เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีความคิดที่จะสร้างเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ในการทำเกษตรกรรม แต่ในทางพฤติกรรมเมื่อพิจารณาตามระดับรายได้พบว่ามีเพียงเกษตรกรที่มีรายได้สูง และหนี้สินต่ำเท่านั้นที่มีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ รวมทั้งเกษตรกรกลุ่มนี้ได้มีการคิดค้นเทคโนโลยี และนวัตกรรมง่ายๆ เพื่อนำมาใช้ในที่ดินทางการเกษตรของตน อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้กล่าวว่าเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆที่เขาคิดค้นนั้นไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินสูง มีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรมน้อย และส่วนใหญ่ไม่ได้มีความพยายามที่จะคิดค้นเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเกษตรกรกลุ่มนี้ให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดในการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อยากใช้ (เทคโนโลยี และนวัตกรรม)นะ แต่ส่วนใหญ่มันมีราคาแพง. . .”

“มีความคิดที่จะทำนั่นทำนี่นะ แต่ไม่มีความรู้ จบแค่ประถม ไม่รู้ว่าจะเริ่มจากตรงไหนก่อนดี. . .”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากระดับรายได้ หรือระดับหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทยจังหวัดนครราชสีมา มีทัศนคติในด้านการรับเทคโนโลยี และนวัตกรรมในระดับที่ดีมาก แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านนี้ ตัวอย่างเช่น การมีต้นทุนในการได้มาซึ่งเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่จำกัด และการไม่มีความรู้ที่มากพอ เป็นต้น

6. ด้านการใช้เวลาว่าง

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในด้านรับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ของเกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ และหนี้สินในทุกๆระดับมีทัศนคติในระดับดีมาก กล่าวคือ เห็นว่าควรใช้เวลาว่างหลังจากการทำเกษตรกรรมในการหาความรู้ทางเกษตรกรรมเพิ่มเติม ควรมีการเข้าร่วมอบรมโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางด้านเกษตรกรรมต่างๆ รวมทั้งควรหาอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงที่ว่างจากการทำเกษตรกรรม หรือนอกช่วงเวลาเก็บเกี่ยว แต่ในทางพฤติกรรมพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีรายได้รายได้สูง และ

หนี้สินต่ำเท่านั้น ที่มีการใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม และเข้าร่วมอบรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ค่อยประกอบอาชีพเสริมได้ๆนอกช่วงเวลา ที่ว่างจากการทำเกษตรกรรม เนื่องจากเห็นว่ารายรับที่ได้ในแต่ละปีเพียงพอสำหรับการใช้จ่ายอยู่แล้ว ส่วนเกษตรกรที่มีรายต่ำ และหนี้สินสูง ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม และเข้าร่วมอบรมอย่างสม่ำเสมอ แต่มีการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งได้แก่ อาชีพรับจ้างทั่วไป โดยเกษตรกรกลุ่มนี้ทำให้สัมภาษณ์ถึงข้อจำกัดในการมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการการใช้เวลาว่าง ดังตัวอย่าง คำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ไม่มีเวลาจะไปหาความรู้หรืออบรมหรอกจ้ะ ลูกๆก็ไปทำงานที่กรุงเทพฯกันหมด หลานมีตั้งหลายคนที่ต้องเลี้ยง”

“ส่วนใหญ่ก็ต้องทำงาน ถ้าว่างมาก แบบว่างจริงๆถึงจะได้ไปอบรมบ้าง. . .แต่เท่าที่เคยไปอบรมไม่รู้สิกว่าได้ความรู้เท่าไร”

ประเด็นที่น่าสนใจของข้อมูลจากการสัมภาษณ์พฤติกรรมในด้านการใช้เวลาว่าง คือ การประกอบอาชีพเสริม จากการสัมภาษณ์ แม้เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำและหนี้สินสูงจะมีการประกอบอาชีพเสริมอื่นๆในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำเกษตรกรรม หรือนอกฤดูเก็บเกี่ยว แต่ก็ดูเหมือนว่ายังขาดความกระตือรือร้นในการหาอาชีพเสริมที่สามารถแก้ปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองได้จริงๆ เนื่องจากอาชีพเสริมดังกล่าว เป็นอาชีพที่ไม่ได้ทำทุกวันในช่วงที่มีเวลาว่าง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ก็ทำบ้าง แต่งานก็ไม่ได้ทุกวัน มีงานวันไหน ใครจ้างอะไรก็ไปทำหมด. . .”

“ส่วนใหญ่ที่ทำจะเป็นงานรับจ้างทั่วไป ทาสีบ้าง ก่อสร้างบ้าง. . .”

นอกจากนี้เมื่อถามถึงสาเหตุที่ไม่หางานที่มีลักษณะเป็นงานประจำ หรืองานจ้างระยะสั้นในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำเกษตรกรรม หรือการเก็บเกี่ยว เกษตรกรกลุ่มนี้ได้ให้เหตุผล ดังคำสัมภาษณ์

“ป่าแก่แล้วลูก คงไม่มีใครเขาอยากจ้างไปทำงาน ก็ทำงานอะไรก็ได้ที่เขาจ้าง ส่วนใหญ่มันก็คือรับจ้างทั่วไป”

“พวกโรงงานเขาไม่รับ ถ้าสมมติเราจะทำในช่วงเวลาสั้นๆ หรือถ้าจะทำพาร์ทไทม์ทุกวันมันก็เหนื่อยเกินไป”

“ก็อยากจะทำได้มีรายได้เพิ่ม แต่มีพ่อแม่แก่แล้วต้องดูแล มีลูกมีหลานต้องเลี้ยง เลยอาศัยแค่ปลูกข้าว ปลูกมันสำปะหลังเอาตรงที่ดินที่ให้เช่าแถวบ้าน”

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากระดับรายได้ หรือระดับหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีทัศนคติในด้านการใช้เวลาว่างในระดับที่ดีมาก แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของการมี

พฤติกรรมที่ดีในด้านนี้ ตัวอย่างเช่นการมีภาระหน้าที่ประจำที่จะต้องทำ อายุ และความรู้ความสามารถ เป็นต้น

7. ด้านการเสี่ยงโชค และการเล่นพนัน

เมื่อพิจารณาทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรในเสี่ยงโชค และการเล่นพนันของเกษตรกรที่มีรายได้และหนี้สินในระดับต่างๆ พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้และหนี้สินในทุกๆระดับมีทัศนคติในระดับดี กล่าวคือ เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าการเสี่ยงโชค และการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี รวมทั้งไม่คิดว่าการเสี่ยงโชค และการเล่นพนันจะทำให้มีเงินเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางพฤติกรรมพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในทุกๆระดับรายได้ และหนี้สินมีการเสี่ยงโชคจากการซื้อหวยเป็นประจำ เฉลี่ยประมาณ 200 บาท ต่อเดือน แต่ไม่ได้เสี่ยงโชคในครั้งถัดไปเพิ่มมากขึ้น เมื่อได้รับความพึงพอใจจากการเสี่ยงโชคครั้งก่อนหน้า โดยเกษตรกรกลุ่มนี้ได้ให้เหตุผลถึงข้อจำกัดในการมีพฤติกรรมที่ดีในเรื่องการเสี่ยงโชค ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ก็อยากรวยบ้าง 555 เลยลองเสี่ยงดู จริงๆก็ทำอะไรไม่ได้คิดมากอะไร”

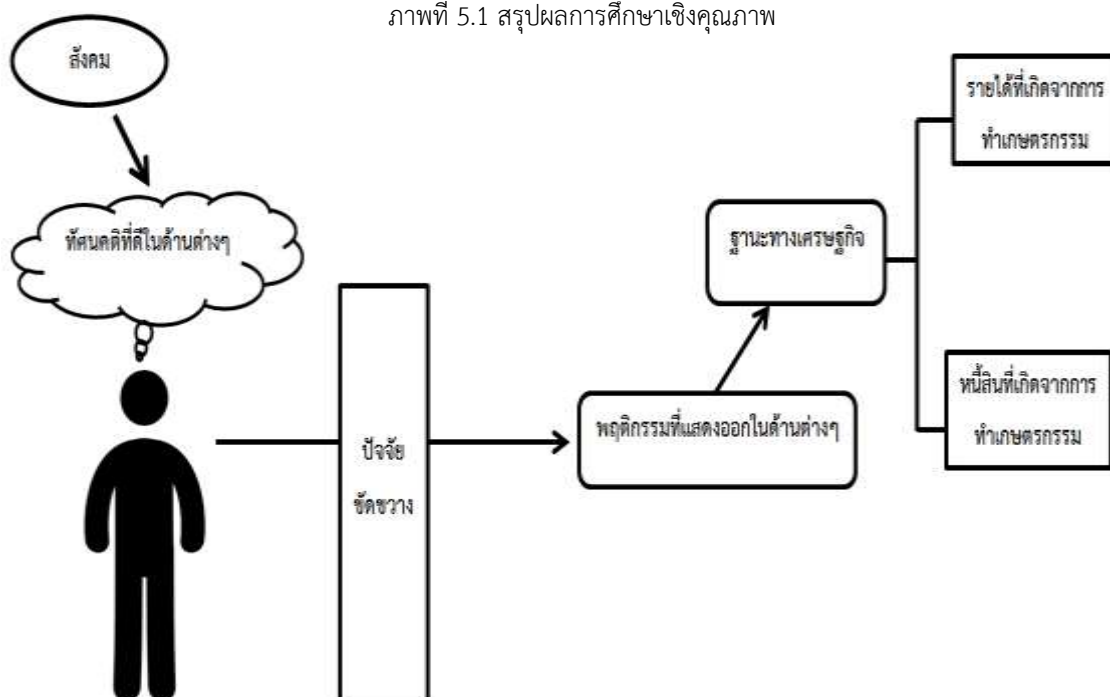
“เสี่ยงดูเฉยๆเพื่อฟลุ๊ค ปกติเวลาเลือกเลข (หวยใต้ดิน) ก็ตามๆคนอื่นเขา ใครบอกเลขไหนดีก็เล่นบ้างนิดหน่อย”

สำหรับประเด็นเรื่องการเล่นพนัน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในทุกๆระดับรายได้และหนี้สินไม่ได้มีพฤติกรรมการเล่นพนันเป็นประจำเมื่อมีเวลาว่าง ยกเว้นในช่วงเทศกาลสำคัญที่ได้พบเจอกับญาติเท่านั้น

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาจากระดับรายได้ หรือระดับหนี้สิน เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีทัศนคติในด้านการเสี่ยงโชคที่ดี แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของการมีพฤติกรรมที่ดีในประเด็นของการเสี่ยงโชค ตัวอย่างเช่น การมีความคาดหวังที่จะโชคดีจากการซื้อหวย เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 30 คน ในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในด้านต่างๆ ซึ่งจะพบว่าเกษตรกรในทุกระดับ รายได้หรือหนี้สินนั้น มีทัศนคติในด้านต่างๆในระดับดีถึงดีมาก ผู้ศึกษาจึงได้ทำการสอบถามถึงที่มาของทัศนคติที่ดีดังกล่าว ซึ่งเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่ามาจากการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างคนในชุมชน การอบรมผ่านโครงการต่างๆของรัฐ การเผยแพร่สื่อโฆษณา วิद्यุโทรทัศน์ เป็นต้น ในประเด็นนี้อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการรับแนวคิดต่างๆมาจากสังคมอีกทีหนึ่ง อย่างไรก็ตามทัศนคติที่ดีเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำเสนอออกมาในทางพฤติกรรมทั้งหมด เนื่องจากมีปัจจัยขัดขวางต่างๆ ตัวอย่างเช่น การไม่สามารถใช้เวลาในการหาความรู้ทางเกษตรกรรมได้ เนื่องจากต้องดูแลพ่อแม่ที่แก่ชรา เป็นต้น และในท้ายที่สุดพฤติกรรมที่แสดงออกมานี้ก็จะกระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็คือ รายได้ที่ได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี และหนี้สินที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม ดังสรุปได้ตามภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 สรุปผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

“ฐานะทางเศรษฐกิจ” เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ หรือการทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศดีขึ้นจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของรัฐ ในประเทศไทยภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจมากที่สุด งานวิจัยทั้งที่ศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพจึงมุ่งศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว โดยเน้นวิเคราะห์ไปที่ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาการกระจายรายได้ ขนาดการถือครองที่ดิน เป็นต้น ในขณะที่การศึกษาเชิงคุณภาพจำนวนหนึ่งมักให้คำอธิบายถึงเกษตรกรที่ประสบปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจว่าเกิดจากการมีทัศนคติหรือลักษณะนิสัยที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตน

จากความพยายามเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ จึงนำมาสู่คำถามสำคัญของการศึกษา “ความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา” โดยผู้ศึกษานิยามคำว่า “ฐานะทางเศรษฐกิจ” ว่าประกอบด้วย รายได้ที่ได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี และหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้ศึกษาทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกันยายนถึงตุลาคม 2560 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามประเภทเลือกตอบ (rating scale) จำนวน 305 ชุด และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับที่ตอบแบบสอบถาม ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นเกี่ยวกับข้อคำถามออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม ด้านการทำงาน ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการใช้เวลาว่าง และด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมดีมาก โดยเกษตรกรที่ยังมีรายได้สูง หรือหนี้สินต่ำจะยังมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมที่ดีมากขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในทางพฤติกรรม แม้จะพบว่าเกษตรกรที่ยังมีรายได้สูง หรือมีหนี้สินต่ำจะมีระดับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมที่ดี ถึงดีมาก แต่ค่าเฉลี่ยดังกล่าวก็ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านเดียวกัน และเป็นเช่นนี้ในทุกๆระดับรายได้และหนี้สิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืมได้ คือการมีภาระค่าใช้จ่ายที่มากเกินไปกว่ารายรับ ซึ่งในที่นี่หมายถึงรวมถึงรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการจ่ายดอกเบี้ยที่กู้ยืมมาด้วย รวมทั้งการไม่สามารถคาดการณ์รายจ่ายต่างๆในอนาคตได้ ซึ่งแม้จากผลการศึกษาทั้งสองส่วนจะได้ผลการศึกษาที่ตรงกันว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้หรือหนี้สิน ไม่สามารถมีพฤติกรรมที่ดีได้เท่ากับทัศนคติได้ แต่จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาพบข้อสังเกตที่สำคัญคือ ยิ่งเกษตรกรมีรายได้สูง หรือมีหนี้สินต่ำจะยังมีความพยายามที่จะวางแผนค่าใช้จ่าย ออมเงิน และแก้ปัญหาทางการเงินด้วยตนเองมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ หรือหนี้สินสูง

2) ด้านการทำงาน จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านการทำงานดีมาก แต่เมื่อพิจารณาในทางพฤติกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้หรือหนี้สินมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทัศนคติในด้านเดียวกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาเชิงปริมาณยังสะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีรายได้สูง หรือหนี้สินต่ำมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในด้านนี้ดีกว่าเกษตรกรที่รายได้ต่ำหรือหนี้สินสูง ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยพบว่าเกษตรกรยิ่งรายต่ำ หรือหนี้สินสูงจะยังมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการทำงานที่ไม่ดี โดยเฉพาะประเด็นของการใช้วิธีการทำเกษตรกรรมใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษ ซึ่งเกษตรกรกลุ่มนี้มองว่ามีความจำเป็นค่อนข้างน้อย

3) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม จากการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรมในระดับดีมาก โดยในประเด็นของความเชื่อเกี่ยวกับบอติตชาติ ผลของบุญกรรมในอดีตชาติที่มีผลต่อชีวิตในปัจจุบันและความคิดว่าการสั่งสมบุญจะทำให้ชีวิตในชาติหน้าดีขึ้น พบว่าเกษตรกรที่ยังมีรายได้ต่ำ หรือหนี้สินสูงจะยังมีทัศนคติใน 3 ข้อคำถามนี้ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณาในด้านพฤติกรรมพบว่า เกษตรกรที่ยังมีรายได้ต่ำจะยัง

ทำบุญอย่างสม่ำเสมอเพื่อหวังให้มีชีวิตที่ดีในชาติหน้า รวมทั้งใช้ชีวิตในปัจจุบันโดยมีความกังวลเรื่อง ผลกรรมในอดีตชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ นอกจากนี้จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำ หรือหนี้สินสูงจะมีวิธีคิดในการใช้ชีวิตแบบไม่แสวงหาความก้าวหน้า ค่อนข้างไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าลองทำสิ่งใหม่ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะเกิดขึ้นจากความรู้สึกว่าตน มีความเสี่ยงทางฐานะทางเศรษฐกิจเป็นทุนเดิม จึงกลัวว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ด้อยลงไปอีก

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าเกษตรกร ในทุกระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนในระดับดีถึงดีมาก ทั้งในประเด็นของทัศนคติในเรื่องของความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน และการมีความคิดที่จะเข้าไปทำงานกับชุมชนในระดับการวางแผนงาน เมื่อพิจารณาในทางพฤติกรรม พบว่าเกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สินมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนในระดับดีมาก แต่ใน ประเด็นของการมีบทบาท หรือหน้าที่ในระดับการวางแผนงานในระดับชุมชน พบว่าเกษตรกรที่มี รายได้สูง หรือหนี้สินต่ำมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทในการวางแผนงานในระดับชุมชนมากกว่า ซึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำหรือหนี้สินสูง มีบทบาทหรือ หน้าที่ในการวางแผนการทำงานในระดับชุมชนน้อย เนื่องจากการมีภาระหน้าที่ประจำอยู่แล้ว และ การรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความรู้ความสามารถ เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรที่ มีรายได้สูงหรือหนี้สินต่ำ เห็นความสำคัญของการบทบาทหรือหน้าที่ในการวางแผนการทำงานใน ระดับชุมชน เนื่องจากได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ได้พบเจอผู้คนที่มีความรู้สูงกว่าซึ่งสามารถพึ่งพา ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทางเกษตรกรรม หรือการให้คำปรึกษาอื่นๆได้

5) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า เกษตรกรในทุกระดับ รายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในระดับดีถึงดีมาก โดยเกษตรกรที่มี รายได้สูงหรือหนี้สินต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติในด้านนี้สูงขึ้นเรื่อยๆตามระดับรายได้ที่สูงขึ้น และ จำนวนหนี้สินที่น้อยลง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในด้านพฤติกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้สูงหรือ หนี้สินต่ำจะมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะใช้ เวลาในการคิดค้นสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิง คุณภาพที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำหรือมีหนี้สินสูง จะมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการ ทำเกษตรกรรมค่อนข้างน้อย รวมทั้งไม่ค่อยคิดค้นเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเกษตรกร กลุ่มนี้อธิบายถึงข้อจำกัดของการมีพฤติกรรมในด้านนี้ว่าเป็นเพราะต้นทุนในการนำเทคโนโลยีต่างๆ เหล่านี้มาใช้มีต้นทุนสูง รวมทั้งไม่มีความรู้มาพอในการที่จะเริ่มต้นคิดค้นสิ่งใหม่ ทั้งที่ที่มีความรู้สึกอยาก คิดค้นและสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมง่ายๆเพื่อมาใช้ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของตน

6) ด้านการใช้เวลาว่าง จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า เกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านการใช้เวลาว่างในระดับดีมาก โดยเกษตรกรที่ยังมีรายได้ต่ำหรือมีหนี้สินสูงมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าควรใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรมและทำอาชีพเสริมอื่นๆที่ก่อให้เกิดรายได้ แต่ไม่ค่อยเห็นด้วยว่าควรใช้เวลาในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม และมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมอบรมโครงการต่างๆเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม และมีพฤติกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับทัศนคติ ซึ่งตรงกันข้ามกับเกษตรกรที่มีรายได้สูงหรือหนี้สินต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำหรือหนี้สินสูงจะมีการใช้เวลาในการหาความรู้และการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรมน้อย โดยข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรไม่สามารถมีพฤติกรรมที่ดีในด้านการใช้เวลาว่าง คือการมีภาระหน้าที่ในบ้านที่ต้องทำ เช่น งานบ้าน เลี้ยงหลาน เป็นต้น ประเด็นที่น่าสนใจในทัศนคติและพฤติกรรมในด้านนี้คือ การหาอาชีพเสริมอื่นๆทำในช่วงนอกเวลาการทำเกษตรกรรมหรือนอกฤดูเก็บเกี่ยว กล่าวคืออาชีพเสริมที่เกษตรกรเหล่านั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหารฐานะทางเศรษฐกิจที่ตนมีอยู่ได้จริงๆ เนื่องจากอาชีพเสริมที่เกษตรกรเหล่านั้นทำไม่ได้ทำเป็นประจำทุกวันตลอดช่วงเวลาที่ว่างจากการทำเกษตรกรรม

7) ด้านการเสี่ยงโชคและเล่นพนัน จากการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า เกษตรกรในทุกระดับรายได้และหนี้สินมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านการเสี่ยงโชคและเล่นพนันในระดับดีมาก โดยเกษตรกรที่ยังมีรายได้สูงหรือหนี้สินต่ำจะยังมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านนี้ดีขึ้นเรื่อยๆ โดยเห็นว่าการเล่นพนันและการเสี่ยงโชคเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ทำให้มีเงินเพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมเสี่ยงโชคและเล่นพนันในระดับต่ำ ซึ่งจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่พบว่า แม้เกษตรกรเกือบทั้งหมดที่ทำการสัมภาษณ์ไม่เล่นพนัน และไม่มีแนวโน้มจะชื่นชอบการเล่นพนัน แต่เกษตรกรเกือบทั้งหมดในทุกระดับรายได้และหนี้สินค่อนข้างชื่นชอบการเสี่ยงโชค โดยเฉพาะการเล่นหวย ซึ่งโดยเฉลี่ยจะใช้เงินประมาณ 200 บาทต่อเดือน ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะเกิดจากความพยายามในการแสวงหาช่องทางลัดเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มองว่าการเล่นหวยแม้จะมีความเสี่ยง แต่การไม่เล่นหวยก็อาจทำให้สูญเสียช่องทางในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตน

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ และคุณภาพของการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย กรณีศึกษาตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่าทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ รายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรกรรมต่อปีและจำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม มีความเชื่อมโยงกัน โดยเกษตรกรที่มีรายได้สูงหรือหนี้สินต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติและพฤติกรรมในด้านต่างๆดีกว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำหรือหนี้สินสูง ซึ่งในส่วนี้พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้สูงจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับที่มีหนี้สินต่ำ ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกับที่มี

หนี้สินสูง นอกจากนี้แม้ว่าทัศนคติของเกษตรกรแต่ละระดับรายได้หรือหนี้สินจะมีความแตกต่างกัน แต่หากพิจารณาภาพรวมของทัศนคติในด้านต่างๆจะเห็นได้ว่าเกษตรกรในทุกๆระดับรายได้และหนี้สิน มีทัศนคติในด้านต่างๆในระดับดีถึงดีมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในด้านพฤติกรรมกลับพบว่า เกษตรกรไม่สามารถมีพฤติกรรมได้ตรงตามทัศนคติที่มีได้ เนื่องจากมีปัจจัยขัดขวางต่างๆ เช่น การไม่มีความรู้ การมีภาระหน้าที่ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยขัดขวางเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากความเหลื่อมล้ำของโครงสร้างทางสังคมทั้งสิ้น ที่สำคัญคือปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมนำมาซึ่งการทำให้เกษตรกรหรือประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีทางเลือกที่จำกัด พฤติกรรมที่แสดงออกจึงแสดงออกได้ภายใต้ทางเลือกที่จำกัดด้วย

ด้วยเหตุนี้มาตรการในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าว ในระยะยาวรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเริ่มต้นจากการแก้ปัญหาสวัสดิการพื้นฐานอย่างจริงจัง เช่น การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ประชาชนในชนบทมีความรู้เพียงพอที่จะนำไปต่อยอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม หรือใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นๆ ในขณะเดียวกันในระยะสั้นก็ควรมีการเพิ่มพูนความรู้ในการทำเกษตรกรรมให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง ทั้งในเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมง่ายๆด้วยตนเอง ผ่านการอบรมต่างๆที่จัดขึ้นในระดับชุมชน การกระทำต่างๆเหล่านี้จะเป็นส่งเสริมและเพิ่มช่องทางในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกร

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจริงจังกับองค์ประกอบต่างๆที่จะนำไปสู่การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เช่น การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การจัดอบรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่าย การทำงาน เป็นต้น
- 2) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเกี่ยวกับการหาอาชีพเสริมให้เกษตรกร ในช่วงหลังจากการทำเกษตรกรรม หรือช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อายุมาก

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปที่สำคัญ สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ควรเลือกพื้นที่ที่สะท้อนปัญหาความยากจน หรือประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำ เช่น การเลือกศึกษาจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี GDP ในการผลิตในภาคเกษตรกรรมต่ำที่สุด เป็นต้น
- 2) กำหนดตัวแปรตามเป็นรายได้ หรือหนี้สิน อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้การอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรตามที่เลือก กับทัศนคติ และพฤติกรรมในด้านต่างๆ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
- 3) ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่งจาก 7 ด้านของการศึกษานี้ โดยขยายขอบเขตของข้อคำถามให้ละเอียดมากขึ้น เช่น ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม ศึกษาแหล่งที่มาของความเชื่อดังกล่าว รวมทั้งศึกษาผลกระทบของความคิดความเชื่อดังกล่าวต่อรูปแบบการใช้ชีวิตที่กระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น
- 4) เลือกรูปแบบการศึกษาเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เติงปริมาณ โดยใช้การอธิบายข้อมูลผ่านการสร้างสมการ โมเดล หรือ การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ หรือเชิงคุณภาพ เช่น การอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) เป็นต้น

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- ชัยยุทธ์ วัชรานนท์. (2546). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). *พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์ และชัยชนะ พิमानแมน. (2519). *ลักษณะนิสัยและแนวพฤติกรรมของชาวนาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (ม.ป.ป.). *จิตวิทยาสังคม*. มปป.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- เรียม ศรีทอง. (2542). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิรินุช อินละคร. (2548). *การเงินบุคคล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สถิต นิยมญาติ. (2530). *ความยากจนกับวัฒนธรรม : การวิเคราะห์ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความยากจนในชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุขใจ น้ำมุด. (2543). *กลยุทธ์การบริหารการเงินบุคคล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

บทความวารสาร

ชูตินันท์ จีระวงษ์, ดนุพล หุ่นโสภณ. (มกราคม 2558). ทักษะคติ บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย และระดับความเกี่ยวข้องของผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค. *Journal of Management Sciences*, 32, 71.

เอกสารอื่นๆ

ณชพัฒน์ อัครวิชช์นันท์. (2554). ทักษะคติและพฤติกรรมการใช้บริการเครื่องจำหน่ายน้ำดื่มแบบหยอดเหรียญของผู้พักอาศัยในอพาร์ทเมนต์ในจังหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

ดวงฤดี กิตติจารุคุลย์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง กรณีศึกษา: บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเนชั่น, คณะบริหารธุรกิจ.

นงรัก บุญเสริฐ. (2554). ทักษะคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าแฮนด์แบรด์ประเภทสินค้าอุปโภค : กรณีศึกษา บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์และเทสโก้ โลตัส ซูเปอร์เซ็นเตอร์ ในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงขลาน, คณะบริหารธุรกิจ.

ประมาณ เทพสงเคราะห์. (2528). การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตชนบทยากจน เพื่อการจำแนกกลุ่มพื้นที่ยากจน อำเภอสีหิงพระ จังหวัดสงขลา. ชมรมสังคมศาสตร์ภาคใต้.

มังกร ชัยพันธุ์. (2516). การเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในตะวันออกเฉียงเหนือ. สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

เสาวนีย์ ณ นคร. (2557). พฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเล
ในตำบลสิชล อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, การบริหารการพัฒนาสังคม.

สำนักงานเกษตรอำเภอโนนไทย. ข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตร ปี 2559/60. ม.ป.ป.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ระดับตำบล 2560.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์. หนี้สิน (Liabilities). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2560, จาก

http://www.cad.go.th/cadweb_client/ewt_news.php?nid=2526&filename=inde
x

ชัยยุทธ์ วัชรานนท์. 2546. *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การ
พิมพ์.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). *โครงสร้างเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20
ธันวาคม 2560, จาก [https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern
/EconomicReport/Pages/Eco_Press_Report_Structure.aspx](https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/EconomicReport/Pages/Eco_Press_Report_Structure.aspx)

ภัทรภร เฉลยจรรยา. (2558). การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ด้านสุขาภิบาลอาหารของผู้
สัมผัสอาหารของมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2560, จาก
[http://www.kongkit.su.ac.th/kksu/images/km/research/research_canteen_2558.
pdf](http://www.kongkit.su.ac.th/kksu/images/km/research/research_canteen_2558.pdf)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 18 (ปรับปรุง 2555). สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2560, จาก
[http://www.fap.or.th/images/column_1359010309/TAS%2018%20Part%
20B_Up%206_1_57.pdf](http://www.fap.or.th/images/column_1359010309/TAS%2018%20Part%20B_Up%206_1_57.pdf)

สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศไทย. 6 ตุลาคม 2558. นักวิจัยทีดีอาร์ไอ เผยปี57 เกษตรกรหนี้พุ่ง 1.3 ล้านล้าน. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560, จาก <https://tdri.or.th/2015/10/20151006/>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณ ลูกโซ่ฉบับ พ.ศ. 2558. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2560, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5628

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (4 มิถุนายน 2557). สถานการณ์ภาวะหนี้สินครัวเรือนเกษตรในปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2560, จาก http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=17495&filename=index

องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง. (2556). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2556 - 2560). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.samrong.go.th/doc/1409035449.pdf>

BOOKS

David S. De Jong. (2003). Taxable and tax-free income and benefit. *J.K. Lasser's Year-Round Tax Strategies 2003*. US: John Wiley & Sons, Inc.

Duina, F. G. (2011). *Institutions and the economy*. Cambridge, UK, Malden, MA: Polity Press.

Guez, W and Allen, J. (2000). *Behavior Modification*. France: Ag2i Communication

Phillips, H. P. (1965). *Thai peasant personality: the patterning of interpersonal behavior in the Village of Bang Chan*. Berkeley: University of California Press

ภาคผนวก

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติ พฤติกรรม และฐานะทางเศรษฐกิจของ
เกษตรกรไทย กรณีศึกษา ตำบลสำโรง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยชุดคำถาม 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ทัศนคติของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ทัศนคติของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 พฤติกรรมของเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอื่นๆ

ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 41-50 ปี
 21-30 ปี 51-60 ปี
 31-40 ปี สูงกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าประถม มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ประถมศึกษา ปริญญาตรี
 มัธยมศึกษาตอนต้น สูงกว่าปริญญาตรี

4. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

น้อยกว่า 1 ปี 11-15 ปี
 1-5 ปี 16-20 ปี
 6-10 ปี มากกว่า 20 ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. รายได้ที่ได้จากการทำเกษตรกรรมต่อปี

- ต่ำกว่า 30,000 บาท 130,001-180,000 บาท
 30,000-80,000 บาท 180,001-230,000 บาท
 80,001-130,000 บาท มากกว่า 230,000 บาท

2. จำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการทำเกษตรกรรม

- ต่ำกว่า 50,000 บาท 150,001-200,000 บาท
 50,000-100,000 บาท 200,001-250,000 บาท
 100,001-150,000 บาท มากกว่า 250,000 บาท

ส่วนที่ 3 ทักษะคติของเกษตรกร

ทัศนคติ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม					
ท่านคิดว่าการวางแผนการใช้จ่ายเป็นสิ่งจำเป็น					
ท่านคิดว่าควรมีการออมเงินเป็นประจำทุกเดือน					
ท่านคิดว่าการกู้ยืมเงินเป็นเรื่องปกติ					
ด้านการทำงาน					
ท่านคิดว่าการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น					
ท่านคิดว่าควรมีการใช้วิธีใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม					
ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม					
ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องอดีตชาติ					
ท่านเชื่อว่าบุญกรรมในอดีตชาติ มีผลต่อชีวิตในชาตินี้ของท่าน					
ท่านคิดว่าท่านสามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้					
ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน					
ท่านคิดว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็น					
ท่านคิดที่จะเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนการทำงาน					

ในระดับ ชุมชน					
ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม					
ท่านคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของท่าน					
ท่านคิดว่าการนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรมบนที่ดินของท่าน จะทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้น					
ท่านคิดจะสร้างเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อนำมาใช้ในการทำเกษตรกรรม					
ด้านการใช้เวลาว่าง					
ท่านคิดว่าควรใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม					
ท่านคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมการอบรมโครงการต่างๆเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม					
ท่านคิดจะทำอาชีพเสริมอื่นๆที่ก่อให้เกิดรายได้ทำในช่วงที่มีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม					
ด้านการเสี่ยงโชคและการเล่นพนัน					
ท่านคิดว่าการเสี่ยงโชค และการเล่นพนันเป็นสิ่งไม่ดี					
ท่านคิดว่าการเสี่ยงโชค และการเล่นพนันจะทำให้ท่านมีเงินเพิ่มมากขึ้น					

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมของเกษตรกรไทย ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอนอนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ทัศนคติ	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการใช้จ่ายและการกู้ยืม					
ท่านวางแผนการใช้จ่ายเป็นประจำทุกเดือน					
ท่านออมเงินเป็นประจำทุกเดือน					
ท่านกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน หรือคนรู้จัก					
ด้านการทำงาน					
ท่านมีการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูก					
ท่านมีการใช้วิธีการใหม่ๆที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมบุรุษในการทำเกษตรกรรม					
ด้านความเชื่อเกี่ยวกับบุญกรรม					

ท่านทำบุญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหวังว่าชาติหน้าจะมีชีวิตที่ดี					
ท่านตั้งใจทำมาหากิน และชีวิตอย่างเต็มที่ในชาตินี้ โดยไม่เกรงกลัวผลกระทบจากในอดีตชาติ					
ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน					
ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานกับชุมชน					
ท่านพยายามเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนการทำงานในชุมชน					
ด้านการรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม					
ท่านมีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการทำเกษตรกรรม					
ท่านคิดค้นสิ่งใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อการทำเกษตรกรรม					
ด้านการใช้เวลาว่าง					
ท่านใช้เวลาว่างในการหาความรู้ทางเกษตรกรรม					
ท่านเข้าร่วมการอบรมโครงการต่างๆเพื่อเพิ่มความรู้ทางเกษตรกรรม					
ท่านทำอาชีพเสริมอื่นๆที่ก่อให้เกิดรายได้ทำในช่วงที่มีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม					
ด้านการเลี้ยงชีพและการเล่นพนัน					
ท่านเลี้ยงชีพ และเล่นพนันทุกครั้งเมื่อมีเวลาว่าง					
ท่านทำทุกวิถีทางเพื่อหาเงินมาใช้ในการเลี้ยงชีพ และเล่นพนัน					
ท่านเลี้ยงชีพ และเล่นพนันมากขึ้น เมื่อท่านไม่ได้รับความพึงพอใจในการเลี้ยงชีพ หรือการเล่นการพนันในครั้งก่อนหน้า					

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งที่ท่านกรุณาสละเวลา และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นางสาวดารารัตน์ คนล้ำ
วันเดือนปีเกิด	25 มีนาคม 2538
การศึกษา	พ.ศ. 2560 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2560 - นักศึกษาฝึกงานกองโครงการธุรกิจ 2 ฝ่ายโครงการพิเศษ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ - ดิวเตอร์สอนพิเศษ Chulatutor - ผู้ช่วยฝ่ายการตลาด บริษัท SR Machinery พ.ศ. 2559